RAPORTUL DE LA IRON MOUNTAIN

ASUPRA POSIBILITĂŢII ŞI DEZIRABILITĂŢII PĂCII

Material introductiv de Leonard C. Lewin

The Dial Press, Inc. 1967,
New York

G.A.S. / ianuarie 2009

TRADUCEREA INIŢIALĂ APARŢINE G.A.S.

ACEASTA ESTE O TRADUCERE ÎMBUNĂTĂŢITĂ.

G.A.S. ÎNCURAJEAZĂ ÎMBUNĂTĂŢIREA TRADUCERILOR ULTERIOARE, SUB AUSPICIILE OBLIGATIVITĂŢII MENŢIONĂRII CONTRIBUŢIEI G.A.S. PRIN TRADUCEREA INIŢIALĂ.

G.A.S. ÎNCURAJEAZĂ LIBERA DISTRIBUŢIE A ACESTUI MATERIAL.

G.A.S. ESTE O ENTITATE LIBERĂ, FĂRĂ PERSONALITATE JURIDICĂ ŞI TOTAL INDEPENDENTĂ.

G.A.S. NU ESTE AFILIATĂ NICI UNUI CURENT POLITIC ŞI NICI UNEI MIŞCĂRI CU CARACTER SOCIAL.

G.A.S. ÎNCURAJEAZĂ GÂNDIREA LIBERĂ, SINGURA MODALITATE PRIN CARE GÂNDIREA POATE FI ELIBERATĂ

RAPORTUL DE LA IRON MOUNTAIN

ASUPRA POSIBILITĂŢII ŞI DEZIRABILITĂŢII PĂCII

Material introductiv de Leonard C. Lewin

The Dial Press, Inc. 1967, New York

CUVÂNT ÎNAINTE

„John Doe”, aşa cum îl voi numi în această carte din motive care vor fi clarificate, este un profesor la o mare universitate din Vestul Mijlociu. Domeniul său ţine de ştiinţele sociale, dar nu îl voi identifica mai exact de atât. Mi-a telefonat într-o seară, iarna trecută; nu mai ţinusem legătura de ceva ani. Mi-a spus că se afla în New York pentru câteva zile şi că avea ceva important de discutat cu mine. Nu a vrut să spună ce anume. Ne-am întâlnit să luăm prânzul a doua zi într-un restaurant din centrul oraşului.

Era vizibil tulburat. A vorbit despre lucruri mărunte timp de jumătate de oră, ceea ce nu prea îi stătea în caracter, însă nu l-am presat. Apoi, fără nici o legătură, a menţionat disputa dintre un scriitor şi o proeminentă figură politică, dispută care ţinuse recent prima pagină a ziarelor. Care e viziunea mea, m-a întrebat el, asupra „liberului acces la informaţii”? În ce curent m-aş poziţiona? Şi altele asemenea. Răspunsurile mele n-au fost tocmai memorabile, însă au părut să-l mulţumească îndeajuns. Apoi, destul de brusc, a început să îmi povestească următoarele:

În 1963, pe la începutul lunii august, mi-a spus el, a găsit pe biroul său un mesaj care îl informa că un anume „Domn Potts” îl sunase din Washington. Când a decis să sune înapoi, un BĂRBAT a răspuns prompt şi l-a informat pe Doe, printre altele, că fusese selectat pentru a servi într-o comisie de „cea mai mare importanţă”. Obiectivul acestei comisii avea să fie acela de a determina, cu acurateţe şi realism, natura

problemelor pe care le- ar avea de înfruntat Statele Unite când şi dacă ar surveni o stare a „păcii permanente” şi să traseze un program pentru a se putea

rezolva această situaţie neprevăzută. Bărbatul a expus procedurile unice care urmau să guverneze această comisie şi care erau de aşteptat să extindă scopul ei mult mai departe decât orice examinare anterioară a acestor problematici.

Având în vedere faptul că bărbatul a fost destul de vag atât în ce priveşte identitatea sa, cât şi a agenţiei pentru care lucra, capacitatea sa de persuasiune trebuie să fi fost extraordinară. Doe nu a avut îndoieli semnificative în privinţa bunei credinţi a proiectului, dar aceasta poate şi din cauza experienţelor sale anterioare cu secretoşenia excesivă tipică activităţilor cvasi- guvernamentale. În plus, bărbatul de la celălalt capăt al firului a demonstrat cunoştinţe impresionant de complete şi surprinzător de detaliate despre activitatea profesională şi despre viaţa personală a lui Doe. A menţionat, totodată, şi numele celorlalţi prospectivi membri ai comisiei; Doe era familiarizat, după reputaţie, cu cei mai mulţi dintre ei. Doe a fost de acord să preia angajamentul — simţea că, în realitate, nu i se acorda dreptul de a alege — şi să se prezinte sâmbăta următoare la Iron Mountain, New York. A găsit biletul de avion în poştă în dimineaţa următoare.

Tonul conspirativ al convocării sale a fost întărit şi de locul ales pentru întâlnire. Iron Mountain, situat în apropiere de oraşul Hudson, pare ceva desprins din Ian Fleming sau E. Phillips Oppenheim. Este un buncăr nuclear subteran care serveşte sute de corporaţii americane. Cele mai multe îl folosesc drept un seif de urgenţă pentru documentele lor de cea mai mare importanţă. Dar parte dintre corporaţii menţin acolo chiar şi centre de conducere paralele şi în care personal strategic ar putea eventual supravieţui şi continua să lucreze în cazul unui atac. Acest grup din urmă include firme precum Standard Oil din New Jersey, Manufacterers Hanover Trust şi Shell.

Voi lăsa cea mai mare parte a relatării despre operaţiunile Grupului Special de Studiu, aşa cum comisia a fost numită în mod formal, pe seama lui Doe, pentru a o spune cu cuvintele sale („Despre crearea Grupului”). În acest punct e necesar a spune doar că Grupul s-a reunit şi a lucrat în mod regulat timp de doi ani şi jumătate, după care a produs un Raport. Erau acest document şi ce anume să facă cu el, motivele pentru care Doe dorise să vorbească cu mine.

Raportul, mi-a spus el, fusese suprimat — atât de către
Grupul Special de Studiu, cât şi de către comisia

guvernamentală

INTER-AGENŢII căreia îi fusese remis. După luni de frământare, Doe a decis că nu va mai participa la secretul menţinut asupra Raportului. Iar ceea ce dorea de la mine erau sfaturi şi asistenţă în publicarea acestuia. Mi-a dat propria lui copie să o citesc, cu condiţia expresă ca dacă aveam să refuz a mă alătura demersului său, mă obligam totodată să nu divulg nimănui altcuiva nimic din cele aflate.

Am citit Raportul în aceeaşi seară. Voi lăsa la o parte propriile mele reacţii la el, exceptând doar pentru a spune că am înţeles pe dată rezistenţa asociaţilor lui Doe în privinţa publicării sale. Ceea ce se întâmplase era că ei fuseseră atât de constanţi în determinarea lor de a găsi soluţii pentru numeroasele problematici ridicate de tranziţia către pace, încât întrebarea originală care le fusese pusă nu prea şi-a mai găsit niciodată răspunsul. În schimb, iată ce au concluzionat:

Pacea durabilă, deşi posibilă în teorie, este cel mai probabil imposibil de obţinut; şi chiar dacă ea ar putea fi obţinută, este aproape sigur că nu ar fi în interesul unei societăţi stabile să o obţină.

Aceasta este esenţa a ceea ce spun ei. În spatele limbajului lor de înaltă calificare academică stă acest argument general valabil: Războiul îndeplineşte anumite funcţii esenţiale în menţinerea stabilităţii unei societăţi; până când alte modalităţi de îndeplinire a acestor funcţii vor fi dezvoltate, sistemul de Război trebuie menţinut - ba chiar optimizat.

Nu e de mirare că Grupul a ales, în Scrisoarea Însoţitoare, să nu îşi justifice munca „cititorului obişnuit, îndeobşte străin de exigenţele înaltelor responsabilităţi de tip politic sau militar”. Raportul era adresat, în mod deliberat, unor responsabili ne- numiţi din cea mai înaltă elită guvernamentală; el cerea o considerabilă expertiză politică din partea audienţei sale. Aşadar, pentru cititorul de rând, substanţa documentului ar putea fi încă şi mai tulburătoare decât concluziile sale. Cititorul obişnuit ar putea fi nepregătit pentru unele dintre premisele sale - cum ar fi, de exemplu, aceea că progresele medicale majore sunt văzute mai degrabă ca obstacole decât ca factori de progres; sau că sărăcia este necesară şi dezirabilă, afirmaţie contrazisă de luările publice de poziţie ale politicienilor; sau că armatele stabile sunt, printre altele, instituţii de binefacere aidoma caselor de bătrâni sau spitalelor de boli nervoase.

S-ar putea să i se pară straniu faptul că cea mai probabilă explicaţie pentru incidentele cu aşa-zisele „farfurii zburătoare” este expediată în mai puţin de o propoziţie. S-ar putea să fie mai puţin surprins să afle că scopul principal al programului spaţial şi al „controversatelor” rachete antirachetă şi programelor de construire de buncăre civile este acela de a consuma cantităţi vaste de bani şi nicidecum de a aduce progrese ştiinţifice sau de apărare; sau că politicile „militare” de recrutare nu au aproape nimic de-a face cu apărarea. S-ar putea să fie ofensat de idei de tipul represiunii organizate la adresa minorităţilor şi chiar de reinstalare a sclaviei (şi peste toate, menţionate în mod favorabil ca aspecte posibile ale unei lumi a păcii). Este puţin probabil să înghită prea uşor noţiuni precum intensificare deliberată a poluării aerului şi apei (ca parte a unui program menit a face tranziţia către pace), chiar şi atunci când motivul pentru a lua în calcul o asemenea posibilitate este argumentat. Cu nimic mai atrăgător, dar nici foarte neliniştitor, este conceptul că o lume fără război va trebui mai degrabă mai devreme decât mai târziu să se îndrepte către procrearea artificială universală. Şi totuşi, puţini cititori nu vor fi cel puţini panicaţi de câteva rânduri din concluziile Raportului, repetate şi în recomandările formale, şi care sugerează că planificarea pe termen lung — şi „bugetarea” - numărului „optim” de vieţi care trebuie distruse anual în război deschis este una dintre priorităţile majore din lista cu recomandări a Grupului pentru acţiune guvernamentală.

Citez aceste câteva exemple în primul rând pentru a avertiza cititorul obişnuit cu privire la ce îl aşteaptă. Oamenii de stat şi strategii, pentru ai căror ochi a fost conceput Raportul, în mod evident, nu au nevoie de asemenea avertismente protective.

Această carte, desigur, este evidenţa răspunsului meu la propunerea lui Doe. După ce am analizat împreună şi cu mare grijă problemele cu care s-ar putea confrunta editura care ar publica acest Raport, am dus-o la Dial Press. Acolo importanţa Raportului a fost recunoscută imediat şi, încă şi mai important, ni s-au dat asigurări ferme că nici un factor extern nu va fi lăsat să interfereze cu publicarea lui.

Este necesar să fie foarte limpede faptul că Doe nu se dezice de substanţa Raportului, care s-a constituit pe baza consensului autentic în toate aspectele sale majore. Doe a

constituit o minoritate formată din unu — dar numai şi numai în ceea ce privea problema dezvăluirii către public a Raportului. O privire

asupra modului în care Grupul a tratat această problemă poate fi relevantă. Dezbaterea a avut loc la ultima întrunire completă a Grupului înainte ca Raportul să fie scris, la sfârşitul lui martie
1966, şi din nou la Iron Mountain. Două aspecte merită reţinute. Primul este acela că Grupul Special de Studiu nu a fost niciodată în mod explicit însărcinat sau pus să jure să păstreze secretul, nici la înfiinţare şi nici după aceea. Iar al doilea este acela că Grupul a operat, totuşi, ca şi cum ar fi fost. Păstrarea secretului a fost pur şi simplu extrasă şi asumată din circumstanţele creării Grupului şi din tonul instrucţiunilor primite. (Mulţumirile Grupului faţă de ajutorul primit de la „numeroase persoane... care au contribuit atât de mult la munca noastră" sunt destul de echivoce; aceste persoane nu au fost informate cu privire la natura proiectului pentru care resursele lor de informaţii specifice au fost solicitate.)

Cei care au cerut ca Raportul să rămână secret au motivat prin teama de efectele politice explozive pe care publicarea le-ar fi putut produce. Drept argument au folosit precedentul suprimării mult mai puţin controversatului raport din 1962 al sub-comisiei pentru dezarmare condusă de pe atunci senatorul Humbert Humphrey. (Se pare că membri ai sub-comisiei s-au temut că Raportul lor ar fi putut fi folosit de către propagandiştii comunişti, aşa cum spune senatorul Stuart Symington, „pentru a argumenta teoria marxistă potrivit căreia producţia este unicul pilon care asigură succesul capitalismului.") Precauţii similare fuseseră luate şi în cazul mai bine-cunoscutului Raport Gaither din 1957, şi chiar şi în cazul aşa-zisului Raport Moynihan din
1965.

Mai mult decât atât, au insistat ei, trebuie făcută o distincţie esenţială între studiile serioase şi care, în mod normal, sunt clasificate, în afară de cazul în care sau până când cei care fac politica decid să le facă publice şi convenţionalele proiecte de tip
„vitrină", organizate de obicei pentru a demonstra preocuparea elitei politice pentru a anumită problemă şi pentru a deflecta energia celor care cer acţiune în respectiva privinţă. (Exemplul folosit, iar asta şi datorită faptului că unii membri ai Grupului făcuseră parte din el, a fost cel al „Conferinţei de la Casa Albă" asupra doritei cooperări, dezarmări, etc., şi care fusese pusă în scenă la finalul anului 1965 pentru a înlătura preocuparea

publicului faţă de escaladarea războiului din Vietnam.)

Doe face această distincţie, şi recunoaşte probabilitatea unei confuzii la nivelul publicului larg. În acelaşi timp, însă, el este de părere că dacă agenţia ar fi dorit să menţină secretul ar fi putut să ceară asta de la bun început. Ar fi putut, la fel de bine, să repartizeze proiectul unuia dintre „think tank”-urile consacrate ale guvernului, care lucrează de obicei sub auspiciile clasificării. Şi-a argumentat dezacordul cu privire la teama de reacţia publicului prin aceea că aceasta nu ar putea avea efect asupra măsurilor pe termen lung menite a implementa propunerile Grupului şi a deplâns abdicarea Grupului de la asumarea responsabilităţii pentru opiniile şi concluziile sale. În ceea ce îl privea, exista dreptul publicului de a şti ceea ce se face în interesul său; povara confirmării urmând să stea pe umerii celor ce aveau să le pună în aplicare.

Dacă relatarea mea pare să îi dreptate lui Doe, în ciuda eşecului său în a-şi convinge colegii, fie. Participarea mea la această carte dovedeşte că nu sunt neutru. În opinia mea, decizia Grupului Special de Studiu de a-şi cenzura propriile descoperiri nu este un semn de timiditate ci de-a dreptul unul de aroganţă. Dar refuzul tacit, în ciuda luării la cunoştinţă a publicării curente, al agenţiilor pentru care a fost făcut Raportul de a-l face public ele însele ridică problematica şi mai largă a politicilor publice. Aceste întrebări privesc continua folosire a definiţiilor autosuficiente ale „securităţii” menite doar a evita posibile gafe politice. Este ironic cât de des acest tip de politică se întoarce împotriva practicanţilor ei.

Mă simt obligat să declar oficial că nu împărtăşesc atitudinile cu privire la război şi pace, viaţă şi moarte şi supravieţuirea speciei manifestate în Raport. Puţini cititori o vor face. În termeni umani, este un document scandalos. Dar reprezintă totuşi un efort serios de a defini o problematică extrem de vastă. Şi explică, sau pare să explice aspecte ale politicii americane altfel de neînţeles după standardele uzuale ale bunului-simţ. Ceea ce am putea gândi despre aceste explicaţii e cu totul alt aspect, dar eu cred că avem dreptul nu doar de a le cunoaşte, dar şi de a şti cui aparţin ele. Iar când spun „cui” nu mă refer doar la numele autorilor Raportului. Încă şi mai important, avem dreptul de a şti în ce măsură formulările acestora sunt împărtăşite de către factorii de decizie din guvernul nostru. Pe care le acceptă şi pe care le resping? Indiferent cât de răvăşitor ar fi răspunsul, doar dezbaterea exhaustivă şi onestă

oferă posibilitate de a mai spera la rezolvarea problematicilor ridicate de către Grupul Special de Studiu în Raportul lor de la Iron Mountain.

L.C.L., New York, Iunie, 1967

DESPRE CREAREA GRUPULUI

[Relatarea care urmează şi care vorbeşte despre mecanismele Grupului Special de Studiu, reprezintă transcrierea unei serii interviuri înregistrate pe bandă realizate cu John Doe. Transcrierea a fost editată în aşa fel încât să existe o minimă intruziune a întrebărilor şi comentariilor mele, şi din considerente de lungime, iar secvenţialitatea a fost editată în interesul continuităţii ideilor. L.C.L.]

CUM A FOST CREAT GRUPUL?

...Ideea de bază pentru acest tip de studiu exista încă din 1961. A început cu unii dintre oamenii noi aduşi de către administraţia Kennedy, cred, cu McNamara, Bundy şi Rusk. Ei erau foarte nerăbdători în legătură cu anumite aspecte... Unul dintre ele era acela că nicicând nu fusese făcut ceva consistent pentru planificarea păcii — o pace de lungă durată, adică, planificată pe termen lung.

Tot ce s-a scris pe această temă [înainte de 1961] era superficial. Nu exista suficientă consideraţie pentru scopul unui asemenea demers. Evident, motivul acestei atitudini era faptul că idei precum cea păcii reale în lume, a dezarmării generale şi altele asemenea, erau etichetate ca utopice. Sau chiar gândire de drogat. Mentalitate menţinută şi acum, şi oarecum de înţeles, dacă e să privim la ceea ce se întâmplă astăzi în lume... Şi ea era reflectată în toate studiile efectuate până atunci. Nu erau realiste...

Ideea Studiului Special, forma exactă pe care avea să o ia, a fost concepută undeva la începutul lui '63... Rezolvarea Crizei Rachetelor din Cuba a fost unul dintre motive, însă factorul esenţial care a pus lucrurile în mişcare au fost schimbările masive planificate la nivelul cheltuielilor militare... Uzine care se închideau, relocări, şi aşa mai departe. Chestiuni care nu au fost făcute publice decât mult mai târziu...

[Din câte am înţeles] selecţia oamenilor ce urmau să facă parte din Grup a fost un proces de lungă durată. Abia vara au început să fie date primele telefoane...

CINE A FĂCUT SELECŢIA?

Asta nu aş putea spune. Nu am fost implicat în planificarea preliminară. Eu am aflat despre [Grup - n.tr.] atunci când am fost eu însumi sunat. Dar trei dintre membri Grupului au fost acolo de la bun început şi ceea ce noi, restul, ştim despre fazele preliminare, am aflat de la ei. Ştiu sigur că startul a fost dat într- o manieră mai mult decât informală. Nu ştiu ce agenţie guvernamentală a aprobat proiectul.

DACĂ AR FI SĂ DAI CU PRESUPUSUL?

În regulă — cred că a fost un comitet ad-hoc, la nivelul guvernului, sau în apropierea acestuia. Nu prea avea cum să fie altfel. Bănuiesc că au delegat munca de organizare — planificare, plătirea facturilor şi altele asemenea — cuiva din Departamentul de Stat sau cel al Apărării din Consiliul Naţional de Securitate. Unul singur dintre noi era în permanentă legătură cu Washington-ul, şi nu eram eu acela. Dar pot să te asigur că foarte puţine, extrem de puţine persoane ştiau despre existenţa noastră... De exemplu, Comisia Ackley. A fost înfiinţată după noi. Dacă citeşti raportul lor — acelaşi refren — reconversie economică, transformarea fabricilor de săbii în fabrici de pluguri... Mă gândesc că te vei întreba dacă măcar Preşedintele ştia despre Grupul nostru. În mod cert, Comisia Ackley habar n-avea.

CHIAR ESTE POSIBIL AŞA CEVA? ADICĂ, NICI MĂCAR PREŞEDINTELE SĂ NU FI ŞTIUT DESPRE COMISIA VOASTRĂ?

Păi, mie nu mi se pare deloc bizar ca un guvern să încerce să confrunte o problemă pe două niveluri diferite. Sau chiar două sau trei agenţii [guvernamentale] lucrând pentru un scop comun. Se întâmplă mai tot timpul. Poate că Preşedintele ştia. Şi departe de mine să caut să denigrez Comisia Ackley, dar ea reprezenta exact acea mentalitate îngustă de care noi trebuia să ne ţinem cât mai departe...

Trebuie să ţii minte — doar ai citit Raportul — că ei doreau ca noi să producem o nouă modalitate de a gândi. Era o chestiune de abordare. Herman Kahn o numeşte „bizantină” - întru totul lipsită de frământări de tip cultural sau

religios. Fără

postulări de tip moral. Este genul de gândire pe care Rand şi Institut Hudson şi I.A.A. (Institutul pentru Analize de Apărare) l-au adus în planificarea de război... Ceea ce ne-au cerut, şi cred că am şi făcut, era să tratăm ipoteticul război nuclear în aceiaşi termeni... S-ar putea ca noi să fi mers chiar şi mai departe decât se aşteptau, dar odată ce ai stabilit premisele şi logica e imposibil să mai revii...

Cărţile lui Kahn, de exemplu, sunt prost înţelese, cel puţin de către cititorul neavizat. Ele îi şochează pe oameni. Dar, vezi, ceea ce este esenţial în ele nu sunt nici concluziile, nici opiniile sale. Ci metoda. El a contribuit mai mult decât oricine altcineva la familiarizarea publicului cu stilul de gândire militară modernă... Astăzi, un editorialist poate să scrie cu uşurinţă despre „strategii de contra-atac" sau „intimidare minimă" sau „capacitatea credibilă de a lovi primul", fără a trebui să se explice cuvânt cu cuvânt. El poate să scrie despre război şi strategie fără să se împotmolească în aspecte ce ţin de moralitate...

Altă mare diferenţă se face la nivelul ariei de acoperire. Raportul vorbeşte de la sine. Nu aş putea afirma că am acoperit fiecare aspect al vieţii şi societăţii în parte, dar nu cred că ne-a scăpat nici unul dintre elementele esenţiale...

DE CE A FOST REPARTIZAT PROIECTUL UNEI COMISII EXTERNE? DE CE NU AR FI PUTUT FI EL DEZVOLTAT DE CĂTRE UNA DINTRE AGENŢIILE GUVERNAMENTALE DE RESORT?

Cred că este evident, sau ar trebui să fie. Tipul de gândire care s-a vrut de la noi pur şi simplu nu şi-ar putea găsi locul în operaţiunile formale ale unui guvern. Prea multe constrângeri. Asta nu e o problemă de dată recentă. Cum altfel ar fi rezistat în afaceri elemente marginale precum Rand şi Hudson? Orice însărcinare cât de cât sofisticată este aproape întotdeauna repartizată unui grup extern. Iar asta se aplică şi la nivelul Departamentului de Stat şi al operaţiunilor sale „gri", despre care se presupune că sunt neoficiale, dar care, în realitate, sunt cât se poate de oficiale. La fel stau lucrurile şi în cazul C.I.A....

Pentru studiul nostru, chiar şi centrele de studiu private erau prea instituţionale... Au făcut toate eforturile pentru a se asigura că gândirea noastră nu va fi restricţionată în nici un fel. Tot felul de lucruri mărunte. Felul în care fusesem cooptaţi în

Grup, locurile în care ne întâlneam, tot felul de strategii subtile

menite a ne reaminti asta. De exemplu, până şi numele nostru, Grupul Special de Studiu. Ştii cum e cu denumirile guvernamentale. Cel mai probabil ne-am fi numit „Operaţiunea Creanga de Măslin” sau „Proiectul Pacifica”, nu? Dar, nu, nimic de genul ăsta pentru noi — ar fi fost mult prea aluziv, prea sugestiv. Şi nu se luau niciodată minute ale şedinţelor noastre — ar fi fost un factor inhibant... Gândul că cineva le-ar citi. Bineînţeles, fiecare dintre noi îşi lua notiţe pentru uzul personal. Iar între noi de obicei ne numeam „Băieţii de la Iron Mountain” sau „Chestia noastră” sau ce ne mai trecea prin minte...

CE ÎMI POŢI SPUNE DESPRE MEMBRII GRUPULUI?

Voi fi nevoit să mă menţin în generalităţi... Eram cincisprezece cu totul. Semnificativ este faptul că reprezentam o paletă foarte extinsă de discipline. Şi nu toate de natură academică. Oameni din studiul ştiinţelor naturale, ştiinţelor sociale, chiar şi studii umaniste. Erau printre noi un avocat şi un om de afaceri. De asemenea, un planificator de război profesionist. La fel de bine, e important să ştii că fiecare dintre membrii comisiei se distinsese până atunci în cel puţin două domenii diferite. Elementul interdisciplinar era implicit...

E adevărat că nu a existat nici o femeie în grup, dar nu cred că asta a avut vreo relevanţă... Eram cu toţii, bineînţeles, cetăţeni americani. Şi cu toţii, pot spune, în perfectă stare de sănătate, cel puţin la început... Vezi, primul punct pe ordinea de zi, la prima întâlnire, a fost citirea dosarelor [n.tr. - dosarele fiecăruia dintre membrii Grupului]. Erau foarte detaliate şi priveau nu doar activitatea profesională, dar şi personală. Ele includeau şi trecutul medical. Îmi amintesc un detaliu foarte curios, dacă asta ar putea să însemne ceva. Cei mai mulţi dintre noi, şi aici e vorba şi despre mine, aveam un trecut medical caracterizat de concentraţii mare de acid uric în sânge... Nici unul dintre noi nu mai avusese parte de o asemenea experienţă, de o prezentare publică a acreditărilor sau a trecuturilor medicale. A fost extrem de neplăcut...

Dar era ceva deliberat. Motivul era acela de a accentua ideea că trebuia CU TOŢII să participăm la crearea propriei noastre proceduri de lucru, fără reguli dinafară. Iar asta includea şi posibilitatea judecării subiective ale calificărilor fiecăruia şi astfel de falsifica demersul nostru comun. Nu cred totuşi că această experienţă a afectat în mod direct munca noastră, dar a impus un

punct de vedere absolut necesar... Că nu trebuia să ignorăm acei factori care ar fi putut să ne afecteze obiectivitatea.

[În acest punct l-am convins pe Doe că o scurtă descriere a ocupaţiilor fiecăruia dintre membrii Grupului ar veni în ajutorul cititorilor Raportului. Lista care urmează a fost pusă pe hârtie. (Ar fi mai apropiat de realitate să spun că a fost negociată)/ Provocarea a fost aceea de a da cât mai multe informaţii relevante fără a viola angajamentul lui Doe de a proteja anonimitatea colegilor săi. S-a dovedit a fi foarte dificil, în special în cazul acelor membri care sunt figuri publice importante. Din acest motiv, ariile secundare de expertiză au fost în cele mai multe cazuri suprimate.

„Numele” au fost desemnate, alfabetic, de către Doe, pentru referinţă şi nu se aseamănă în nici un fel cu numele reale. „Able” era contactul Grupului cu Washington-ul. El a fost acela care a şi adus şi a lecturat dosarele şi care adesea juca rolul preşedintelui de comisie. El, „Baker” şi „Cox” erau cei trei care fuseseră implicaţi în pregătirile preliminare. Nu există nici o altă semnificaţie, alta decât ordinea pe listă.

„Arthur Able” este un istoric şi un teoretician politic care a lucrat în administraţia guvernamentală.

„Bernard Baker” este profesor de drept internaţional şi consultant pentru operaţiuni guvernamentale.

„Charles Cox” este economist, critic social şi autor de biografii.

„John Doe.”

„Edward Ellis” este un sociolog adesea implicat în afaceri publice.

„Frank Fox” este un antropolog cultural.

„George Green” este psiholog, educator şi autor de metode de testare a personalului.

„Harold Hill” este un psihiatru care a condus studii aprofundate despre relaţia dintre comportamentul individual şi comportamentul de grup.

„John Jones” - este erudit şi critic literar.

„Martin Miller” - este un chimist a cărui muncă a primit recunoaştere internaţională la cel mai înalt nivel.

„Paul Peters” este un biochimist care a făcut descoperiri remarcabile cu privire la sistemul reproductiv.

„Richard Roe” este un matematician care colaborează cu un institut independent de cercetare de pe Coasta de Vest.

„Samuel Smith” este un astronom, fizician şi teoretician în comunicare.

„Thomas Taylor” este un analist de sistem şi planificator de război care a scris extensiv despre război, pace şi relaţii internaţionale.

„William White” este un industriaş care a contractat numeroase însărcinări guvernamentale speciale.]

CUM OPERA GRUPUL? VREAU SĂ ZIC, UNDE ŞI CÂND VĂ ÎNTÂLNEAŢI, ŞI ALTELE DE ACEST GEN?

Ne întâlneam în medie cam o dată pe lună. De obicei în weekend-uri şi de obicei, pentru câte două zile. Am avut şi câteva sesiuni de dezbateri mai lungi, dar şi una care a durat doar patru ore. ...Ne întâlneam în diferite locuri din ţară, întotdeauna obligatoriu altul, cu excepţia primei şi ultimei întâlniri, care s-au desfăşurat la Iron Mountain. Era ca un fel de seminar ambulant... Uneori la hoteluri, alteori în diverse universităţi. De două ori ne-am reunit în tabere de vară, iar o dată la o proprietate privată din Virginia. Foloseam un loc destinat întâlnirilor de afaceri din Pittsburgh şi încă unul din Poughkeepsie, [New York]. ...Nu ne-am reunit niciodată în Washington sau pe vreo proprietate guvernamentală. ...Able era cel care, cu două întâlniri înainte, anunţa locurile şi orele de întâlnire. Nu s-a întâmplat niciodată ca acestea să fie schimbate...

Nu ne-am împărţit în sub-comitete sau nimic altceva atât de formal. Dar fiecare din noi avea însărcinări individuale între întâlniri. Mare parte din acestea însemna colectarea de informaţii de la alte persoane... Cred că fiecare dintre toţi cincisprezece putea contacta pe absolut oricine altcineva din mediul academic şi am folosit acest avantaj... Ni se plătea o diurnă modestă. În acte aceste sume figurau drept „cheltuieli”. Ni s-a spus în mod expres să nu raportăm aceste sume în declaraţiile noastre fiscale... Cecurile erau încasate dintr-un cont special al lui Able de la o bancă din New York. El le

semna... Nu ştiu care a fost costul total al studiului. În ceea ce priveşte plata noastră şi costurile de călătorie, nu cred să fi fost un total mai mare de şase

cifre. Dar costurile majore trebuie să fi mers înspre timpul de computer şi nu am nici cea mai vagă idee care este costul pentru aşa ceva...

SPUI CĂ NU POŢI APRECIA ÎN CE MĂSURĂ MUNCA VOASTRĂ A FOST AFECTATĂ DE PĂRTINIRI PROFESIONALE? DAR DE PĂRTINIRI POLITICE SAU FOLOSOFICE? ESTE OARE POSIBIL SĂ TE CONFRUNŢI CU ÎNTREBĂRI LEGATE DE RĂZBOI ŞI PACE FĂRĂ A REFLECTA VALORI PERSONALE?

Da, este posibil. Îţi înţeleg scepticismul. Dar dacă ai fi participat la oricare dintre întâlnirile noastre, ţi-ar fi fost extrem de greu să identifici care erau liberalii şi care conservatorii, sau cine erau şoimii şi care erau porumbeii. Obiectivitatea EXISTĂ şi cred că noi am avut-o... Nu pretind că nimeni nu a avut nici o reacţie de tip emoţional cu privire la ceea ce făceam. Toţi am avut, într-o anumită măsură. De fapt, doi dintre membrii au suferit atacuri de inimă după ce am terminat, şi sunt primul care e gata să admită că, cel mai probabil, nu e vorba de o coincidenţă.

AI SPUS CĂ V-AŢI CREAT PROPRIILE REGULI DE FUNCŢIONARE. CARE ERAU ACESTE REGULI?

Cele mai importante erau informalitatea şi unanimitatea. Prin informalitate înţeleg că discuţiile noastre aveau un caracter deschis. Mergeam cu raţionamentul cât de departe considera necesar oricare dintre noi. De exemplu, am petrecut multă vreme discutând despre relaţia dintre politicile militare de recrutare şi angajările industriale. Înainte să finalizăm cu subiectul ăsta, trecusem deja prin istoria codului penal din lumea vestică şi un număr foarte mare de studii psihiatrice comparate [ale încorporaţilor sau voluntarilor]. Ne uitasem peste modalitatea de organizare a imperiului Inca. Am determinat efectul automatizării asupra societăţilor subdezvoltate... Totul era relevant...

Prin unanimitate nu vreau să spun că votam, aşa cum face un juriu. Ceea ce vreau să spun este că insistam pe fiecare subiect până în punctul în care atingeam ceea ce quacker-ii numesc „sensul întâlnirii”. Asta consuma foarte mult timp. Dar pe termen lung a salvat foarte mult timp. Într-un final ajungeam cu toţii pe aceeaşi lungime de undă, dacă pot spune aşa...

Bineînțeles, au existat şi diferende, unele chiar majore,

în
special la început... De exemplu, în Secţiunea 1 ai putea crede că
nu am făcut altceva decât să ne clarificăm instrucţiunile. Nu e

deloc aşa; a luat foarte mult timp până să ne punem de acord cu toţii asupra unei interpretări stricte... Roe şi Taylor au cea mai mare parte din merit pentru asta... Există multe lucruri în Raport care acum par de nivelul evidenţei, dar care nu păreau deloc aşa la început. De exemplu, relaţia războiului cu sistemele sociale. Premisa originală a fost cea convenţională, a lui Clausewits. ...Că războiul este „un instrument” al valorilor politice extinse. La început, Able a fost singurul care a adus obiecţii asupra acestei ipoteze. Fox a numit postura lui Able „perversă”. Şi totuşi, Fox a fost acela care a sfârşit prin a furniza toate datele care ne-au condus înspre a fi cu toţii de acord cu poziţia lui Able. Şi menţionez asta deoarece cred că este un exemplu foarte edificator în privinţa felului în care lucram. Un triumf al metodei asupra stereotipiilor... Desigur, nu am de gând să dau detalii despre cine-ce poziţie a adoptat sau când. Dar voi spune, pentru a da creditul celor care-l merită, că doar Roe, Able, Hill şi Taylor au fost capabili, la început, să vadă drumul pe care ne ducea metoda noastră.

DAR AŢI AJUNS ÎNTOTDEAUNA LA CONSENS?

Da. Este un raport unanim... Nu vreau să se înţeleagă din asta că şedinţele noastre au fost întotdeauna armonioase. Dimpotrivă, unele au fost chiar foarte dure. În ultimele şase luni au fost o mulţime de discuţii mai mult decât pedante pe detalii... Fusesem sub presiune de foarte mult timp, lucrasem împreună poate ceva prea multă vreme. Era natural... să începem să ne călcăm pe nervi unii pe ceilalţi. O vreme, Able şi Taylor nu şi-au mai vorbit. Miller a ameninţat că se retrage. Dar toate astea au trecut. Nu existau diferende semnificative...

CUM A FOST SCRIS RAPORTUL? CINE L-A SCRIS?

Fiecare din noi a avut câte o contribuţie la primul draft. Jonas şi Able au construit astfel prima variantă, pe care au trimis-o prin poştă pentru revizuire înainte să se apuce de forma finală... Singurele probleme au fost forma pe care trebuia să o îmbrace [n. tr. - raportul] şi cui urma să îi fie adresat. Şi, desigur, problema dezvăluirii publice... [Comentariile lui Doe despre acest aspect sunt rezumate în introducere.]

AI MENŢIONAT UN MANUAL DE „JOCURI DE PACE”. CE SUNT JOCURILE DE PACE?

Voiam să spun ceva şi despre asta. Raportul abia le menţionează. „Jocurile de pace” sunt o metodă pe care am

dezvoltat-o pe parcursul studiului. Este o tehnică de prognozare, un sistem informatic. Eu sunt foarte entuziasmat în privinţa asta. Chiar şi dacă nu se va face nimic în privinţa recomandărilor noastre — ceva foarte posibil — asta e ceva ce nu poate fi ignorat. Va revoluţiona studiul problematicilor sociale. E un produs secundar al studiului. Aveam nevoie de o procedură rapidă şi precisă care să aprecieze efectele unui fenomen social disparat asupra altor fenomene sociale. Şi am reuşit să îl obţinem. Se află într-o fază primitivă, dar funcţionează.

CUM SE JOACĂ „JOCURILE DE PACE”? SEAMĂNĂ CU JOCURILE DE RĂZBOI CONCEPUTE DE RAND?

Jocurile de pace nu se „joacă”, precum Monopoly sau şahul, aşa cum nici pentru jocurile de război nu se folosesc soldăţei de jucărie. Foloseşti computere. Este un sistem de programare. Un limbaj informatic, precum Fortran sau Algol, sau Jovial... Însă, avantajul său constă în capacitatea sa superioară de a inter- relaţiona date care nu par să aibă puncte comune de referinţă... O simplă analogie ar putea crea o impresie greşită. Dar aş putea să îţi dau câteva exemple. Dacă, să zicem ţi-aş cere să estimezi efectul pe care l-ar avea aterizarea pe lună a unui astronaut american asupra alegerilor din, hai să zicem, Suedia. Sau ce efect ar avea o schimbare a legilor de încorporare — o schimbare specifică — asupra valorii pieţei imobiliare din centrul Manhattan-ului? Sau al schimbării condiţiilor de intrare la colegiu în Statele Unite asupra industriei navale britanice?

Probabil ai spune, o dată, că nu am avea despre ce efect să discutăm şi, în al doilea rând, că oricum ar fi imposibil să estimăm. Dar ai greşi în ambele instanţe. În fiecare caz ar exista un efect, iar jocurile de pace ţi-ar putea spune care ar fi acela, cantitativ. Nu am compus aceste exemple acum. Sunt unele folosite în dezvoltarea metodei... În esenţă, este vorba de un foarte sofisticat, ultra-rapid sistem de tip „trial-and-error” capabil să determine algoritmi valizi. Ca oricare altă metodă sofisticată de rezolvare de probleme cu ajutorul computerului...

Multe dintre aceste „jocuri” de acest tip sunt supra-estimate şi nu reprezintă nimic altceva decât simple exerciţii conversaţionale. Sunt chiar jocuri şi nimic mai mult. Tocmai am aflat despre unul dintre acestea din Revista Societăţii Canadiene de Computere, numit „Jocurile de Pace Vietnam”. Sunt folosite tehnici de simulare, însă premisele de programare sunt pur

speculative... Ideea unui astfel de sistem de rezolvare a

problemelor nu s-a născut odată cu Grupul de Studiu. A.P.C.A. (Agenţia de Proiecte de Cercetare Avansată a D.A., Departamentul de Apărare) lucrează şi ea la aşa ceva. La fel, şi General Electric în California. Mai sunt şi alţii... Noi am avut succes nu pentru că am fi ştiut mai multe despre programare decât ei, pentru că nu ştim, ci datorită faptului că am învăţat cum să formulăm problemele cu acurateţe. Cum zice vorba: întotdeauna vei găsi răspunsul dacă ştii întrebarea corectă....

PRESUPUNÂND CĂ NU AŢI FI DEZVOLTAT ACEASTĂ METODĂ, AŢI FI AJUNS OARE LA ACELEAŞI CONCLUZII ÎN RAPORT?

Cu siguranţă. Doar că ar fi consumat semnificativ mai mult timp. Dar, te rog, nu interpreta greşit entuziasmul meu [cu privire la jocurile de pace]. Cu tot respectul cuvenit la adresa efectelor produse de tehnicile de calcul computerizate asupra gândirii moderne, judecăţile de bază trebuie totuşi elaborate de către fiinţele umane. Tehnica jocurilor de pace nu este responsabilă pentru concluziile Raportului. Noi suntem.

DECLARAŢIA LUI „JOHN DOE”

Contrar deciziei Grupului Special de Studiu, al cărui membru am fost, am făcut toate aranjamentele necesare dezvăluirii publice a Raportului nostru. Mulţumirile mele se îndreaptă către Dl. Leonard C. Lewin pentru nepreţuita sa asistenţă în a face posibilă această intreprindere şi către The Dial Press care a acceptat provocarea publicării. Responsabilitatea pentru acest pas, totuşi, îmi aparţine în totalitate.

Îmi este foarte clar că acţiunea mea va fi primită ca o încălcare a încrederii de către unii dintre foştii colegi. Dar, în opinia mea, responsabilitatea mea faţă de societatea căreia îi aparţin primează în faţa oricăror angajamente personale a cinsprezece indivizi separaţi. Având în vedere că Raportul nostru poate fi evaluat pe propriile sale merite, nu consider necesară dezvăluirea identităţii acestora pentru atingerea scopului meu. Totuşi, aş renunţa bucuros la propria mea anonimitate, dacă ar fi posibil să fac asta fără a o compromite în acelaşi timp pe a lor,

pentru a putea apăra public munca noastră, când şi dacă ei m-ar
elibera de această legătură
personală.

Dar asta este o chestiune secundară. Ceea ce este necesar acum, şi necesar în modul cel mai vital, sunt discutarea şi dezbaterea lărgite şi publice a elementelor de război şi a problematicilor păcii. Sper că publicarea acestui Raport va servi la iniţierea acestora.

RAPORTUL GRUPULUI SPECIAL DE STUDIU

SCRISOARE DE ÎNSOŢIRE

Către iniţiatorul acestui Grup:

Ataşat se află Raportul Grupului Special de Studiu format de Dv. în luna august, 1963, cu scopul

1) de a studia problematicile ridicate de posibilitatea neprevăzută a tranziţiei la o stare generalizată a păcii
şi,

2) de a recomanda proceduri pentru a putea menţine sub control această (posibilitate. În ajutorul cititorilor fără expertiză tehnică, am ales să înaintăm datele noastre statistice, totalizând
604 probe - separat, şi la fel am procedat şi în cazul manualului preliminar pentru metoda „jocurilor de pace" dezvoltată pe parcursul studiului nostru.

Am rezolvat sarcina primită la nivelul maxim al capacităţilor noastre, în limita timpului şi resurselor care ne-au fost puse la dispoziţie. Concluziile cercetării noastre şi recomandările pe care le-am făcut sunt unanime; aceia dintre noi care au opinii separate în chestiuni secundare ale cercetării propuse, nu considerăm aceste diferende suficient de însemnate pentru înaintarea unui raport minoritar. Sperăm în mod sincer că rezultatele deliberărilor noastre vor fi utile guvernului nostru în eforturile sale de a asigura un sprijin conducerii naţiunii în rezolvarea problemelor complexe şi exhaustive pe care le-am examinat şi că recomandările noastre privind parcursul de urmat la nivel prezidenţial vor fi adoptate.

Din pricina circumstanţelor neobişnuite în care acest Grup

a fost format, şi având în vedere natura descoperirilor făcute, nu recomandăm să se permită publicarea acestui Raport. Credem ferm că o asemenea întreprindere nu ar fi în interesul publicului

larg. Avantajele incerte ale dezbaterii publice a concluziilor şi recomandărilor noastre sunt, în opinia noastră, depăşite net în greutate de pericolul clar şi predictibil al unei crize de neîncredere publică pe care publicarea prematură a acestui Raport ar fi de aşteptat să o provoace. Probabilitatea ca cititorul neavizat, care nu este expus exigenţelor înaltelor responsabilităţi politice sau militare să răstălmăcească scopul proiectului şi intenţia participanţilor pare mai mult decât evidentă. Solicităm ca circulaţia acestui document să fie restrânsă doar la nivelul celor ale căror responsabilităţi necesită a fi informaţi asupra conţinutului său.

Regretăm sincer că necesitatea anonimităţii, o premisă a urmăririi nestânjenite a obiectivelor Grupului nostru, împiedică exprimarea adecvată a gratitudinii noastre faţă de numeroasele persoane din guvern şi din afara lui care au contribuit în mod esenţial la munca noastră.

DIN PARTEA GRUPULUI SPECIAL DE STUDIU

[semnătura reţinută de la publicare]

30 septembrie 1966

INTRODUCERE

Raportul care urmează rezumă rezultatele obţinute pe parcursul a doi ani şi jumătate în cadrul unui studiu asupra problematicilor ce ar putea surveni în cazul unei transformări generale a societăţii americane înspre o stare din care ar lipsi cea mai critică dintre caracteristicile sale: capacitatea şi promptitudinea de a iniţia un război atunci când liderii săi politici consideră că este necesar sau dezirabil.

Munca noastră a fost fondată pe convingerea că o formă a păcii generalizate ar putea fi în curând negociabilă. Admiterea de facto a Chinei comuniste în cadrul Naţiunilor Unite pare acum o chestiune care se va produce cel mai târziu în următorii câţiva ani. A devenit tot mai limpede că conflictele Statelor Unite cu China şi Uniunea Sovietică sunt pasibile de o soluţionare politică, în ciuda contraindicaţiilor superficiale induse de prezentul conflict din Vietnam, de ameninţarea unui atac asupra Chinei sau de necesara voce ostilă a declaraţiilor zilnice de politică externă. Este, de asemenea, evident că diferende care implică alte

naţiuni vor putea fi soluţionate rapid de către cele trei mari puteri atunci când ele vor ajunge la o pace stabilă între ele. Nu este necesară pentru scopul cercetării noastre prezumpţia că o asemenea stare generalizată va exista — şi nici nu aducem acest argument — doar că este posibilă.

În mod cert, nu este o exagerare presupunerea că o stare generalizată de pace ar duce la schimbări nemaiîntâlnite şi revoluţionare în structura socială a naţiunilor lumii. Impactul economic al dezarmării, ca să punctăm doar cea mai importantă dintre consecinţele păcii, ar revizui întregul sistem mondial de producţie şi distribuţie într-atât de mult încât ar face ca schimbările din ultimii cincizeci de ani să pară nesemnificative. Schimbările de natură politică, sociologică, culturală şi ecologică ar fi la fel de vaste. Ceea ce a motivat cercetarea noastră asupra acestor probabilităţi a fost sentimentul tot mai acut resimţit de către oamenii preocupaţi din interiorul şi din afara guvernului că lumea este complet nepregătită pentru a putea face faţă cerinţelor unei asemenea situaţii.

Planul originar, atunci când studiul nostru a fost iniţiat, a fost acela de a cerceta aceste două întrebări majore şi componentele lor: Ce se poate aştepta în cazul în care pacea survine? Ce ar trebui să fim pregătiţi să facem? Dar pe măsură ce investigaţia noastră avansa, a devenit destul de limpede că anumite alte întrebări cereau să fie luate în calcul. Care sunt, de exemplu, funcţiile reale ale războiului în societatea modernă, în afară de cea evidentă de apărare şi promovare a „interesului naţional” al naţiunilor? În absenţa războiului, ce alte instituţii există sau ar putea fi create pentru a îndeplini aceste funcţii? Acceptând că ideea unei reglări „paşnice” a disputelor a început să îşi facă loc în relaţiile internaţionale ale zilei de astăzi, este totuşi abolirea războiului, la scară largă, cu adevărat posibilă? Dacă da, este oare asta ceva de dorit, în termeni de stabilitate socială? Iar dacă nu, ce anume am putea face pentru a îmbunătăţi operaţiunile sociale ale sistemului nostru în acord cu promptitudinea sa pentru război?

Cuvântul „pace”, aşa cum l-am folosit în paginile care urmează, descrie o stare permanentă, sau cvasi-permanentă, întru totul eliberată de exerciţiul naţional sau de contemplarea oricărei forme de violenţă socială organizată sau ameninţare cu violenţa, numită, în general, război. Termenul are ca premisă dezarmarea totală şi generală. Nu este folosit pentru

a descrie mai

familiarele „război rece”, „pace înarmată” sau alte amânări temporare, scurte sau de durată, ale conflictului armat. Şi nici nu este folosit ca un sinonim pentru rezolvarea politică a diferendelor internaţionale. Magnitudinea modalităţilor moderne de distrugere în masă şi viteza comunicaţiilor moderne necesită definiţia lipsită de nuanţe redată mai sus; doar cu o generaţie în urmă, o asemenea descriere absolută ar fi părut mai degrabă utopică decât pragmatică. Astăzi, orice modificare a acestei definiţii ar face-o aproape inutilă pentru scopul nostru. După acelaşi standard, am folosit cuvântul „război” în aşa fel încât acesta să descrie şi războiul convenţional („fierbinte”), şi starea generală de pregătire sau promptitudine de a face război, dar şi „sistemul de război” general. Sensurile sunt clarificate contextual.

Prima secţiune a Raportului nostru se ocupă cu scopul său şi cu premisele pe care studiul a fost fondat. A doua ia în considerare efectele dezarmării asupra economiei, subiectul celor mai multe studii despre pace până în ziua de astăzi. Secţiunea a treia investighează aşa-zisele „scenarii de dezarmare” care au fost propuse. Secţiunile a patra, a cincea şi a şasea examinează funcţiile non-militare ale războiului şi problemele pe care le ridică acestea în calea unui drum viabil către pace; aici vor fi găsite câteva indicii despre adevărata dimensiune a problemei, aşa cum nu a mai fost abordată în nici un alt studiu. În secţiunea a şaptea facem rezumatul descoperirilor noastre, iar în a opta înaintăm recomandările noastre cu privire la care credem noi că ar trebui să fie parcursul practic şi necesar de urmat.

SECŢIUNEA 1 - SCOPUL STUDIULUI

Atunci când Grupul Special de Studiu a fost organizat în august, 1963, membrii ei au fost instruiţi să îşi conducă deliberările în conformitate cu trei criterii principale. Pe scurt, acestea ar fi: 1) obiectivitate de tip militar; 2) evitarea presupunerilor bazate pe valori preconcepute; 3) includerea tuturor ariilor de date şi teoretice relevante.

Aceste cerinţe nu sunt sunt nici pe departe atât de evidente pe cât ar putea părea la prima vedere şi credem că este necesar să arătăm cât se poate de limpede cum aveau ele să ne inspire în munca noastră. Pentru că ele exprimă succint limitările anterioarelor „studii asupra păcii” şi sugerează natura

lipsei de satisfacţie a factorilor guvernamentali sau publici în privinţa

acestor eforturi anterioare. Departe de noi să încercăm a minimaliza semnificaţia muncii predecesorilor noştri ori de a desconsidera calitatea contribuţiilor lor. Ceea ce noi am încercat să facem, şi credem că am reuşit să facem, a fost să extindem sfera cercetărilor lor. Sperăm că concluziile noastre vor servi în schimb ca un punct de pornire pentru examinări încă şi mai detaliate şi lărgite ale fiecărui aspect al problematicii tranziţiei către pace şi ale întrebărilor al căror răspuns trebuie găsit înainte de a se permite începerea unei asemenea tranziţii.

A spune că obiectivitatea este mai degrabă o intenţie exprimată decât o atitudine obţinută este un truism, însă intenţia
— conştientă, lipsită de ambiguitate şi în mod constant auto-critică - este o precondiţie esenţială pentru obţinerea obiectivităţii. Credem, de aceea, că nu întâmplător ni s-a cerut să folosim un model de tipul „evenimentului militar" pentru studiul nostru şi suntem în mare măsură îndatoraţi agenţiilor civile de planificare a războiului pentru munca lor de pionierat în examinarea obiectivă a aspectelor unui eventual război nuclear. Nu există un asemenea precedent în studiile despre pace. Până şi utilitatea celor mai elaborate şi mai atent motivate programe de conversie economică spre pace a fost viciată de zelul iluziv de a demonstra că pacea nu este doar posibilă, dar şi ieftină şi uşor de obţinut. Unul dintre aceste studii este suprasaturat cu referinţe despre rolul critic al „optimismului dinamic" în dezvoltarea economică şi merge încă şi mai departe şi înaintează, drept dovadă, afirmaţia că „ar fi greu de imaginat ca poporul american să nu răspundă mai mult decât pozitiv la un program precaut şi realizat de comun acord, menit a servi drept normă internaţională a legii şi ordinii", etc. Un alt argument reluat adesea este acela că dezarmarea ar determina o subminare minoră a economiei, având în vedere că ar trebui să fie doar parţială; ne vom ocupa de această abordare mai târziu. Şi totuşi, adevărata obiectivitate în studiile despre război este adesea criticată ca fiind inumană. Aşa cum Herman Kahn, autorul unora dintre studiile strategice cele mai cunoscute publicului larg, a formulat: „Criticii au obiectat adesea la adresa raţionalităţii de gheaţă a Institutului Hudson, a Corporaţiei Rand şi altor asemenea organizaţii. Întotdeauna există tentaţia de a întreba înapoi: „Aţi prefera oare o eroare caldă, umană? V-aţi simţi mai bine cu o greşeală drăguţă, emoţională?" Şi, aşa cum a subliniat şi Secretarul Apărării, Robert S. McNamara, cu referire la posibilitatea

războiului nuclear, „Unora le este frică până să şi privească peste marginea

prăpastiei. Dar într-un război termo-nuclear nu ne putem permite nici o formă de acrofobie politică.” Ar trebui să fie evident că asta se aplică în mod egal şi perspectivei opuse, dar până acum nu a privit nimeni altfel decât foarte timid peste malul abrupt al păcii.

Intenţia de a evita judecăţile de valoare bazate pe preconcepţii produce, dacă nu altceva, încă şi mai multă auto- iluzionare. Nu pretindem a fi imuni, ca indivizi, de la acest tip de părtinire, însă ne-am străduit în mod conştient şi continuu să cercetăm problematica păcii fără, de exemplu, a considera că starea de pace este implicit „bună” sau „rea”. Nu a fost uşor, însă a fost obligatoriu; din ceea ce ştim, aşa ceva nu s-a făcut până acum. Studiile anterioare au luat dezirabilitatea păcii, importanţa vieţii umane, superioritatea instituţiilor democratice, binele mai
„mare” pentru cât mai mulţi, „demnitatea” individului, dezirabilitatea sănătăţii maxime şi a longevităţii, şi alte asemenea premise iluzorii drept valori axiomatice în justificarea cercetării aspectelor păcii. Noi nu am descoperit valabilitatea axiomatică a acestor premise. Am încercat să aplicăm gândirii noastre standardele fizicii, ale căror principală caracteristică nu este cuantificarea, aşa cum se crede în mod obişnuit, cât faptul că, în cuvintele lui Whitehead: „...ignoră toate judecăţile de valoare; de exemplu, toate judecăţile estetice sau morale”. Şi , totuşi, este evident că orice investigaţie serioasă a unei problematici, oricât de „pură” ar fi această investigare, trebuie să se supună unui standard normativ. În acest caz, el a fost pur şi simplu supravieţuirea societăţii umane în general, al societăţii americane în particular şi, ca un corolar la supravieţuire, stabilitatea acestor societăţi.

Este interesant, credem noi, de notat că cei mai lucizi planificatori ai strategiei nucleare recunosc la rândul lor că stabilitatea unei societăţi este una dintre valorile de bază şi care nu poate fi nicidecum evitată. Secretarul de Stat McNamara a apărat nevoia de superioritate nucleară americană argumentând că aceasta „face posibilă o strategie menită a păstra esenţa societăţii noastre în cazul în care s-ar ajunge la război”. Un fost membru al personalului de planificare a strategiei din Departamentul de Stat merge încă şi mai departe de atât. „Un şi mai precis cuvânt pentru pace, în termenii unei lumi posibile, este stabilitate... Astăzi, marile armuri nucleare sunt elementele esenţiale ale stabilităţii existente.

Scopul nostru prezent trebuie să fie acela de a continua să învăţăm cum să trăim cu ele”. Noi,

desigur, nu putem pune un semn de egalitate între pace şi stabilitate, însă acceptăm că este unul dintre obiectivele comune asumate atât de pace, cât şi de război.

Al treilea criteriu asumat ne-a îndepărtat încă şi mai mult de studiile despre pace efectuate până în prezent. Este evident chiar şi pentru nespecialişti că modelele economice ale unei lumi fără război vor fi diferite în mod radical faţă de cele pe care le practicăm astăzi şi este la fel de evident că relaţiile politice dintre naţiuni nu vor mai fi cele pe care ne-am obişnuit să le percepem drept implicite, uneori descrise drept o versiune globală a unui sistem opus legii noastre interne. Dar implicaţiile sociale ale păcii transcend presupusele efecte asupra economiei şi relaţiilor internaţionale. Aşa cum vom arăta, relevanţa păcii şi războiului asupra organizării politice interne a societăţilor, asupra relaţiilor sociologice dintre membrii acestora, asupra motivaţiilor psihologice, asupra procedurilor ecologice şi asupra valorilor culturale este tot atât de profundă. Încă şi mai mult, ea devine critică în testarea consecinţelor unei tranziţii către pace şi în determinarea fezabilităţii unei tranziţii, dacă ea este să se producă vreodată.

Nu surprinde faptul că aceşti factori mai puţin evidenţi au fost în general ignoraţi în cercetarea asupra păcii. Nu şi-au găsit locul în analiza sistematică. Au fost greu, poate chiar imposibil de măsurat cu un grad de certitudine care să poată genera un estimat credibil şi util al efectelor lor. Sunt factori „intangibili”, însă doar în sensul în care sunt şi conceptele abstracte ale matematicii în comparaţie cu cele care pot fi cuantificate. Factorii economici, pe de altă parte, sunt măsurabili, măcar la nivel superficial; iar relaţiile internaţionale pot fi verbalizate, ca şi dreptul, în secvenţe logice. Nu pretindem că am descoperit un model infailibil de măsurare a acestor factori aparte, sau de a le fi atribuit valori precise în ecuaţia tranziţiei. Dar credem că am ţinut cont de relativa lor importanţă până în punctul în care i-am eliminat din lista „intangibililor”, adică de la statutul de factori dubioşi din punct de vedere ştiinţific şi astfel, secundari, şi i-am întrodus în planul obiectivităţii. Rezultatul, credem noi, asigură un context de realism pentru dezbaterea aspectelor legate de posibila tranziţie către pace care a lipsit până acum.

Aceasta nu înseamnă că noi am crede că am găsit răspunsurile pe care le căutam. Credem însă că accentul pus de

noi pe lărgirea ariei de lucru, cel puţin a făcut posibilă începerea înţelegerii întrebărilor.

SECŢIUNEA 2 - DEZARMAREA ŞI ECONOMIA

În această secţiune vom examina pe scurt unele dintre trăsăturile studiilor publicate care se preocupă cu diverse aspecte ale impactului aşteptat să îl producă dezarmarea asupra economiei americane. Fie că dezarmarea este considerată un produs al păcii sau o pre-condiţie, efectul ei asupra economiei naţionale va fi în ambele cazuri una dintre consecinţele care vor fi resimţite imediat. Calitatea de cvasi-determinabilitate a fenomenelor economice a dat naştere la speculaţii detaliate în acest domeniu mai mult decât în oricare altul.

Există un acord general în privinţa problemelor economice majore pe care dezarmarea le-ar putea produce. O scurtă trecere în revistă a acestor probleme, în locul unei critici detaliate al semnificaţiei lor din punct de vedere comparativ, este suficientă pentru scopurile acestui Raport.

Primul factor este cel al mărimii. „Industria mondială de război”, aşa cum a numit-o un autor competent, reprezintă aproximativ o zecime din producţia economiei mondiale. Deşi această cifră fluctuează, din cauze ele însele determinate de variaţii locale, tendinţa este aceea de menţinere în jurul acestei valori. Statele Unite, în postura de cea mai bogată naţiune a lumii, nu doar constituie procentul cel mai mare din aceste cheltuieli mondiale, în prezent în creştere către 60 de miliarde de dolari anual [cheltuieli ale Statelor Unite - n.tr.], dar, totodată,
„...a dedicat un mai mare procentaj [sublinierea noastră] din produsul său intern brut sistemului militar decât oricare altă naţiune din lumea liberă. Iar asta era valabil încă şi înainte de cheltuielile noastre din Asia de Sud-Est”. Planurile de reconversie care minimalizează magnitudinea economică a a problemei fac asta doar propunând, indiferent cât de convingător, menţinerea unui substanţial buget militar rezidual sub diverse clasificări eufemistice.

Conversia cheltuielilor militare în alte scopuri atrage după sine alte dificultăţi. Cea mai serioasă apare din gradul rigid de specializare care caracterizează producţia modernă de război, cel mai bine exemplificată de tehnologiile nucleare şi de

rachete. Acestea nu au constituit o problemă fundamentală după cel de-al

doilea război mondial, aşa cum nu a fost nici cazul cererii consumatorului de pe piaţa liberă de articole „convenţionale” de consum — acele bunuri şi servicii pe care consumatorii fuseseră deja condiţionaţi să le ceară. Astăzi, din punct de vedere calitativ, situaţia este diferită în ambele aspecte.

Această inflexibilitate este geografică şi ocupaţională, şi la fel de bine industrială, fapt care i-a determinat pe cei mai mulţi dintre analiştii impactului economic al dezarmării să-şi îndrepte atenţia către planurilor etapizate de relocare a personalului din industria militară şi injecţiilor de capital şi, totodată, asupra propunerilor de dezvoltare de noi tipare de consum. Fisura majoră comună tuturor planurilor de acest gen face parte din regnul celor numite în ştiinţele naturii „eroare macroscopică”. Se presupune în mod implicit că un plan naţional complet de reconversie diferă de un program local de închidere a unei „facilităţi de apărare” doar prin anvergură. Noi nu găsim nici un motiv pentru a crede că aşa stau lucrurile, nici că o lărgire a unor asemenea programe locale, indiferent cât de bine sunt gândite în termeni de locuinţe, reconversie profesională şi altele asemenea, se poate aplica la scară naţională. O economie naţională poate absorbi un număr infinit de reorganizări secundare în cadrul ei, dar numai cu condiţia de a nu exista nici o schimbare de bază în structura sa internă. Dezarmarea generală, care ar cere o asemenea schimbare structurală, nu are parte de analogii valide la scară mai mică.

Încă şi mai discutabile sunt modelele propuse pentru reconversia forţei de muncă pentru ocupaţii non-armament. Punând deoparte deocamdată problema nesoluţionată privitoare la un nou tipar de distribuţie — reconversie către ce? — din ce în ce mai specializatele calificări asociate cu industria de armament sunt încă şi mai depreciate de atacurile accelerate ale tehnicilor industriale descrise cu lejeritate drept „automatizare”. Nu ar fi o exagerare afirmaţia că dezarmarea generalizată ar necesita eliminarea unui procentaj critic al celor mai dezvoltate specializări ocupaţionale din economie. Dificultăţile politice inerente în cazul unei asemenea „ajustări” ar face protestele zgomotoase rezultate din închiderea câtorva instalaţii militare şi navale depăşite în 1964 să pară o şoaptă.

În mod obişnuit, discutarea problemei reconversiei a fost caracterizată de o lipsă de dorinţă în a se recunoaşte calităţile speciale ale acestei industrii. Acest aspect este cel mai

bine

ilustrat de către raportul din 1965 al Comisiei Ackley. Unul dintre criticii acestui raport a atras atenţia că acesta presupune în orb
că „...nimic din economia de armament — nici dimensiunea ei, nici concentraţia ei geografică, nici natura ei ultra-specializată, nici trăsăturile speciale ale pieţei ei, nici natura specială a forţei ei de muncă — nimic din toate acestea nu îi conferă unicitate, dacă va fi să apară necesitatea unei ajustări”.

Haideţi să presupunem, totuşi, în ciuda lipsei de dovezi, că un program de reconversie poate fi dezvoltat în cadrul economiei existente, că problemele menţionate mai sus pot fi rezolvate. Ce propuneri au fost avansate pentru utilizarea capacităţii de producţie ce ar fi eliberată de către dezarmare?

Teoria cea mai răspândită e pur şi simplu aceea că reinvestiţiile economice ar absorbi partea cea mai mare a acestei capacităţi. Deşi este considerată la scară largă (până şi de tradiţionalii economişti de tipul laissez-faire) drept implicită necesitatea unui asistenţe guvernamentale fără precedent (şi control guvernamental concomitent) în rezolvarea problemelor
„structurale” ale procesului de tranziţie, opinia generalizată care
prevalează rămâne aceea că noile tipare de consum vor rezolva pur şi simplu problema. Ceea ce este mai puţin clar este natura acestor noi tipare.

O parte a economiştilor cred că că aceste tipare se vor dezvolta de unele singure. Ei preconizează o returnare a echivalentului bugetului militar, sub control strict, înapoi la consumator, sub forma reducerii taxelor. Un alt curent, recunoscând necesitatea de netăgăduit a unui „consum” crescut în ceea ce e îndeobşte considerat a fi sectorul public al economiei, solicită cheltuieli guvernamentale sporite în mod substanţial în acele domenii de interes naţional, precum sănătatea, educaţia, transportul în comun, asigurarea de locuinţe ieftine, surse de apă, controlul mediului înconjurător, şi, spus generic, „sărăcia”.

Mecanismele de control propuse pentru o tranziţie către o economie fără armament sunt, de asemenea, tradiţionale — schimbări în ambele flancuri ale bugetului federal, manipulări ale
ratei dobânzilor, etc. Noi recunoaștem importanţa de netăgăduit

a

uneltelor fiscale într-o economie normală, ciclică, unde acestea asigură pârghiile necesare pentru accelerarea sau frânarea unei tendinţe. Totuşi, partizanii militanţi ai acestora au tendinţa de a pierde din vedere că există o limită a puterii acestor mecanisme de a influenţa forţele economice majore. Ele pot asigura noi

stimulente în economie, dar nu pot prin ele însele transforma producţia în valoare de un miliard de dolari de rachete anual în echivalentul în mâncare, îmbrăcăminte, case prefabricate sau televizoare. În esenţă, ele reflectă economia; nu o motivează.

Analiştii mai sofisticaţi şi mai puţin optimişti contemplează devierea bugetului de armament către un sistem non-militar la fel de îndepărtat de economia de piaţă. Ceea ce adesea sugerează aceşti „constructori de piramide" este extinderea programului de cercetare spaţială până la nivelul echivalent al cheltuielilor militare curente. Această abordare are meritul minor de a micşora problema transferabilităţii resurselor, însă aduce cu sine alte dificultăţi, pe care le vom analiza în secţiunea 6.

Fără a singulariza critic vreunul dintre studiile majore care privesc impactul probabil al dezarmării asupra economiei, putem rezuma obiecţiile noastre la acestea după cum urmează: Nici unul dintre programele economice de reconversie către dezarmare nu ia în considerare suficient magnitudinea unică a ajustărilor necesare pe care aceasta le-ar determina.

Propunerile de a transforma producţia de armament în sisteme de binefacere socială sunt mai degrabă produsul gândirii exaltate decât al înţelegerii realiste a limitelor sistemului nostru economic curent.

Măsurile fiscale şi monetare sunt forme de control inadecvate pentru procesul de tranziţie către o economie lipsită de industria de armament.

Nu a fost acordată suficientă atenţie acceptabilităţii politice a ţintelor modelelor de reconversie propuse, şi nici modalităţilor politice care trebuie folosite pentru efectuarea tranziţiei.

În nici unul dintre planurile de reconversie nu s-a acordat atenţie reală funcţiei non-militare fundamentale a războiului şi producţiei de armament în societatea modernă, şi nici nu a existat vreo tentativă explicită de a planifica un substitut viabil pentru aceasta. Această obiecţie va fi redată pe larg în secţiunile
5 şi 6.

SECŢIUNEA 3 - SCENARII DE DEZARMARE

SCENARIILE, aşa cum au ajuns ele să fie numite, sunt

construcţii ipotetice ale unor evenimente viitoare. Inevitabil, ele sunt compuse din proporţii variabile de fapt demonstrat, deducţie

rezonabilă şi pronosticare mai mult sau mai puţin inspirată. Acelea care au fost sugerate ca modele de procedură pentru efectuarea controlului internaţional al armelor şi o eventuală dezarmare sunt în mod necesar imaginative, deşi argumentate temeinic; în această privinţă, ele se aseamănă cu analizele de tipul „jocurilor de război” ale Corporaţiei Rand, cu care împart o origine conceptuală comună.

Toate aceste tipuri de scenarii care au fost înaintate implică o dependenţă de acorduri bilaterale sau multilaterale între marile puteri. De obicei, ele cer reducerea treptată şi progresivă a armamentului de distrugere în masă, forţei militare, armelor şi tehnologiei de fabricare de armament, coroborată cu proceduri echivalente şi elaborate de verificare, inspecţie şi creare a unor mecanisme de soluţionare a disputelor internaţionale. Trebuie reţinut că până şi partizanii dezarmării unilaterale însoţesc propunerile lor cu o implicită cerinţă de reciprocitate, foarte asemănătoare scenariului de răspuns gradual în cazul unui război nuclear. Avantajul iniţiativei unilaterale stă în valoarea sa politică, drept o expresie a bunei-credinţe şi, totodată, în funcţia sa diplomatică de catalizator al negocierilor formale pentru dezarmare.

Modelul pentru dezarmare READ/PCAEID (dezvoltat de către Research Program on Economic Adjustments to Disarmament / Programul de Cercetare asupra Ajustărilor Economice Către Dezarmare) este tipic acestor scenarii. Este un program de doisprezece ani, împărţit în etape a câte trei ani. Fiecare etapă include câte o fază distinctă a: reducerii forţelor armate; reduceri ale producţiei şi inventarului de armament şi ale bazelor militare externe; crearea de proceduri internaţionale de inspecţie şi reguli de control; şi crearea unei organizaţii internaţionale suverane pentru dezarmare. Modelul anticipează un declin net şi echivalent al cheltuielilor de apărare ale SUA până la doar ceva mai mult de jumătate din nivelul anului 1965, dar şi o necesară reamplasare ocupaţională a până la cinci-şesimi din forţă de muncă din industria de apărare.

Implicaţiile economice sugerate de către diverşi autori scenariilor lor de dezarmare diferă în mod consistent. Cele mai conservatoare, precum cel citat mai sus, pun accentul pe prudenţa economică, dar şi militară în a cere formarea de agenţii de garantare a dezarmării, ele însele urmând a necesita cheltuieli care ar acoperi mare parte din cele ale industriei de

apărare abia

dezmembrate. Asemenea programe arată avantajul folosirii de ajustări economice de mică anvergură. Altele, dimpotrivă, pun accentul pe magnitudinea (şi avantajele adverse ale) economiilor care vor fi făcute prin dezarmare. Una dintre analizele cele mai popularizate estimează costul anual al funcţiei de inspecţie a dezarmării generale în întreaga lume la doar circa două sau trei procente din cheltuielile militare curente.

Fără a examina scenariile de dezarmare foarte detaliat, le-am putea caracteriza cu următoarele comentarii:

În cazul unui acord de intenţie onest între marile puteri, stabilirea unui calendar pentru controlul şi eliminarea armelor nu prezintă obstacole procedurale inerente de nedepăşit. Oricare dintre planurile etapizate propuse ar putea servi drept bază pentru un acord multilateral sau pentru primul pas în direcţia eliminării unilaterale a armelor.

Însă, nici una dintre naţiuni nu poate implementa un asemenea program înainte de a fi dezvoltat un plan complet de reconversie economică în complementaritate cu fiecare etapă a dezarmării. Nici un asemenea plan nu a fost încă elaborat în Statele Unite. Mai mult decât atât, scenariile de dezarmare, ca şi propunerile de reconversie economică, nu iau în considerare funcţiile non-militare ale războiului şi nici nu oferă substitute necesare pentru aceste funcţii. Una dintre excepţiile parţiale o reprezintă propunerea pentru „forţele nearmate ale Statelor Unite”, pe care o vom analiza în secţiunea 6.

SECŢIUNEA 4 - RĂZBOIUL ŞI PACEA CA SISTEME SOCIALE

Ne-am ocupat doar în treacăt de scenariile de dezarmare propuse şi de analizele economice, însă motivul pentru respingerea aparent neglijentă acestor studii serioase şi sofisticate nu vine nicidecum din lipsa de respect pentru competenţa lor. Este mai degrabă o chestiune de relevanţă. Spus mai limpede, toate aceste programe, indiferent cât de detaliate şi bine gândite, sunt abstracţiuni. Chiar şi cel mai raţional dintre planurile de dezarmare aduce mai degrabă cu regulile unui joc sau al unui exerciţiu şcolar de logică decât cu o prognoză a unor evenimente reale din lumea reală. Iar asta

este la fel de adevărat în cazul propunerilor complexe de astăzi, pe cât de adevărat era şi

în cazul „Planului de Pace Perpetuă în Europa” formulat de către
Abatele de St. Pierre în urmă cu 250 de ani.

Un element esenţial a lipsit din toate aceste întreprinderi. Una dintre primele noastre însărcinări a fost aceea de a aduce descoperi şi defini acest element lipsă şi cred că am reuşit să facem asta. Am descoperit că la baza tuturor studiilor de pace pe care le-am examinat — de la cea mai modestă propunere tehnologică (de ex. de a converti o uzină care produce gaze otrăvitoare pentru a produce echivalentul „folositor din punct de vedere social” al acestora) până la cele mai elaborate scenarii de pace universală în timpurile noastre — există o unică şi fundamentală eroare de interpretare. Este sursa miasmei de irealitate care caracterizează aceste planuri. Este credinţa că războiul, ca instituţie, este subordonat sistemului social pe care se presupune că îl serveşte.

Această eroare, deşi profundă şi cu efecte vaste, este totuşi de înţeles. Puţine clişee sociale sunt mai acceptate şi mai puţin interogate ca acela că războiul este o extensie a diplomaţiei (sau a politicii, ori a obiectivelor economice). Dacă aşa ar fi stat lucrurile, atunci ar fi fost întru totul adecvat ca economiştii şi teoreticienii politici să trateze problematicile tranziţiei către pace ca fiind în mod esenţial mecanice sau procedurale — ceea ce şi fac, tratându-le ca pe corolare logice ale rezolvării conflictelor de interese dintre naţiuni. Dacă aşa ar fi stat lucrurile, atunci dificultăţile tranziţiei ar fi lipsite de substanţă. Pentru că este evident că în lumea de astăzi nu există un posibil conflict de interese, real sau imaginar, între naţiuni sau forţe sociale din interiorul naţiunilor, şi care să nu poată fi rezolvat fără recursul la război — dacă o asemenea hotărâre ar fi adoptată ca o prioritate pe scara valorilor sociale. Şi dacă astfel ar fi stat lucrurile, analizele economice şi propunerile de dezarmare la care ne referim, indiferent cât ar fi de plauzibile sau bine concepute, nu ar inspira, aşa cum fac, sentimentul covârşitor al unei totale lipse de direcţie.

Ideea este că acest clişeu este fals, iar problemele tranziţiei sunt mai degrabă unele de substanţă, şi nicidecum doar unele procedurale. Deşi războiul este „folosit” ca un instrument al politicilor naţionale şi sociale, faptul că o societate este organizată pentru orice nivel de promptitudine pentru război primează în faţa structurii ei politice şi economice. Războiul însuşi este baza sistemului social, în interiorul căruia tipuri

secundare de

organizare socială se află în conflict sau în armonie. Este un sistem care a guvernat cele mai multe dintre societăţile umane cunoscute în istorie, aşa cum o face şi astăzi.

Odată ce acest aspect este corect înţeles, adevărata magnitudine a problematicilor inerente unei tranziţii către pace — ea însăşi un sistem social, dar unul fără precedent, cu excepţia câtorva societăţi simple, pre-industriale — devine evidentă. În acelaşi timp, câteva dintre contradicţiile superficiale şi enigmatice ale societăţilor moderne pot fi pe dată raţionalizate. Dimensiunea şi forţa „inutile” ale industriei de război; primatul sistemului militare în toate societăţile, fie el transparent sau ascuns; exceptarea instituţiilor militare sau paramilitare de la normele sociale şi legale de comportament acceptate şi cerute în toate celelalte sectoare ale societăţii; succesul implicit al conducerii forţelor armate şi al producătorilor de armament, întru totul independente de cadrul regulilor de bază ale fiecărei economii naţionale; acestea şi alte aspecte echivoce caracteristice relaţiei dintre război şi societate devin uşor de clarificat odată ce primatul capacităţii de face război este recunoscut ca principala forţă structurală într-o societate. Sistemul economic, curentele politice şi corpul legii servesc şi extind sistemul de război şi nu invers.

Trebuie accentuat faptul că primatul potenţialului de război într-o societate asupra altora dintre caracteristicile sale nu este nicidecum rezultatul unei „ameninţări” presupuse a exista în orice moment din partea altor societăţi. Este vorba de reversul situaţiei acceptate: „ameninţările” împotriva „interesului naţional” sunt de obicei create sau accelerate pentru a satisface nevoile schimbătoare ale sistemului de război. Doar în timpuri relativ recente s-a considerat necesară din punct de vedere politic eufemizarea bugetelor de război drept bugete de „apărare”. Necesitatea ca guvernele să facă distincţia între „agresiune” (rea) şi „apărare” (bună) este un produs generat de alfabetizarea maselor şi rapidizarea comunicaţiilor. Distincţia este, însă, una pur tactică, o concesie făcută inadecvării crescute a vechilor raţiuni pentru organizarea de războaie.

Războaiele nu sunt „cauzate” de conflicte de interese internaţionale. Secvenţialitatea logică adecvată ar releva adesea în mod corect că societăţile care fac război se bazează în mod structural pe asemenea conflicte — şi de aceea le şi produc. Capacitatea unei naţiuni de a face război reprezintă

forţa sa socială supremă; războiul, activ sau contemplat, este o chestiune

de viaţă şi de moarte pe scara mai largă a controlului social. Nu ar trebui, deci, să mire în nici un fel faptul că instituţiile militare din fiecare societate pretind poziţiile de vârf în listele de priorităţi ale acestor [societăţi / n.tr.].

În plus, credem că confuzia majoră care însoţeşte mitul că războiul este o unealtă a politicii de stat survine dintr-o generalizată înţelegere greşită a funcţiilor războiului. În mod obişnuit, aceste funcţii sunt percepute drept: de a apăra o naţiune faţă de atacurile militare ale altei naţiuni, sau de a împiedica un asemenea atac; de a apăra sau de a promova un
„interes naţional" — economic, politic sau ideologic; de a menţine sau de a mări puterea militară a unei naţiuni în scopul propriei securităţi. Acestea sunt funcţiile vizibile, ostentative chiar ale războiului. În realitate, dacă nu ar fi existat şi altele, importanţa sistemului de război din fiecare societate ar scădea până la nivelul de subordonare pe care se crede în mod obişnuit că îl ocupă. Iar eliminarea războiului ar fi atunci chestiunea pur- procedurală pe care o sugerează scenariile de dezarmare.

Însă există şi alte efecte ale războiului, mult mai adânc resimţite în societăţile moderne. Sunt aceste funcţii invizibile, sau implicite, cele care menţin disponibilitatea de război drept forţa dominantă a societăţilor noastre. Şi sunt ostilitatea sau incapacitatea autorilor de scenarii de dezarmare sau de planuri de reconversie de a lua în calcul aceste funcţii motivele care au redus substanţial utilitatea muncii lor şi care au făcut-o să pară desprinsă de realitatea pe care o cunoaştem cu toţii.

SECŢIUNEA 5 - FUNCŢIILE RĂZBOIULUI

Aşa cum am arătat, primatul conceptului de război ca principala forţă organizatoare a celor mai multe societăţi a fost insuficient recunoscută. La fel stau lucrurile şi în cazul efectelor sale în asupra multiplelor activităţi non-militare ale societăţii. Aceste efecte sunt mai puţin vizibile în cazul societăţilor industrializate, cum este a noastră, decât în culturile primitive ale cărei mecanisme pot fi complet şi mai uşor înţelese.

Ne propunem ca în această secţiune să analizăm aceste funcţii non-militare implicite şi, de obicei invizibile, ale războiului, şi în consideraţie cu importanţa pe care o au în problematicile ridicate de către tranziţia către pace a societăţii

noastre. Funcţia militară, ostentativă a războiului nu necesită elaborare; are

scopul necomplicat de a apăra sau promova „interesul naţional" prin mijloacele violenţei organizate. Este adesea necesar pentru un sistem militar naţional să creeze „cererea" pentru capacităţile sale unice — pentru a se putea menţine în afaceri, dacă putem spune aşa. Iar un aparat militar sănătos are nevoie de „exerciţiu", motivat de orice raţiuni acceptabile, pentru a-şi preveni propria atrofiere.

Funcţiile non-militare ale războiului sunt încă şi mai elementare. Ele există nu doar din raţiuni intrinsece, ci pentru a servi scopuri sociale mult mai vaste. Când şi dacă războiul va fi eliminat, funcţiile militare pe care le-a servit vor dispărea odată cu el. Nu, însă, şi funcţiile non-militare. Este, de aceea, esenţial să înţelegem semnificaţia lor înainte de a putea evalua în mod rezonabil ce instituţii ar putea fi propuse pentru a le înlocui.

FUNCŢIA ECONOMICĂ

Producţia de arme de distrugere în masă a fost dintotdeauna asociată cu „pierderile" economice. Termenul este peiorativ, având în vedere că implică un eşec al funcţiei. Însă, nici o activitate umană nu poate fi considerată o pierdere dacă ea îşi atinge obiectivul contextual. Sintagma „pierderi necesare", aplicată nu doar cheltuielilor de război, ci tuturor activităţilor comerciale „ne- productive", este o contradicţie în termeni. „Atacurile, încă de pe vremea criticării de către Samuel a politicilor regelui Saul, la adresa cheltuielilor militare considerate pierderi, s-ar putea să fi ascuns sau înţeles greşit faptul că un anumit nivel al pierderilor poate avea o utilitate socială mai vastă."

În cazul „pierderilor" militare, există într-adevăr o utilitate socială mai vastă. Ea este un derivat al faptului că „pierderea" reprezentată de industria de armament este practicată întru totul în afara cadrului economiei cererii şi ofertei. Astfel, este creat unicul segment de mare întindere din economie care se supune controlului centralizat total şi arbitrar. Dacă societăţile moderne pot fi definite ca acelea care au dezvoltat capacitatea de a produce mai mult decât este necesar pentru supravieţuirea lor economică (indiferent de echitatea distribuţiei de bunuri de consum în interiorul lor), se poate afirma că cheltuielile militare furnizează unica contra-greutate care are suficientă inerţie pentru a stabiliza economiile acestor societăţi. Faptul că

războiul este „generator de pierderi” este ceea ce îi conferă capacitatea de a servi această

funcţie. Şi, cu cât mai repede avansează economia, cu atât mai grea trebuie să fie această contra-greutate.

Această funcţie este adesea văzută, în mod simplist, ca un mecanism de control a surplusurilor. Unul dintre autorii pe această temă afirmă: „De ce e războiul atât de minunat? Pentru că creează cerere în mod artificial... , ba, încă şi mai mult, singurul tip de cerere artificială care nu este controversat din punct de vedere politic: războiul, şi doar războiul soluţionează problema inventarului”. Aici referinţa este la războiul activ, dar se aplică în mod egal şi economiei de război în întregul său. „Există un consens general”, concluzionează, mai precaut, un raport al unei comisii organizate de către de către Agenţia de Control al Armelor şi Dezarmare a SUA, „că mărirea semnificativă a sectorului public după al doilea război mondial, rezultat din cheltuielile foarte mari de apărare, a asigurat o protecţie suplimentară împotriva depresiunii economice, având în vedere că acest sector nu se supune contracţiilor sectorului privat şi astfel, a putut acţiona ca o contra-greutate în economie.”

Principala funcţie economică a războiului este, în opinia noastră, faptul că asigură tocmai această contra-greutate. A nu se confunda ca funcţionalitate cu diversele forme de control fiscal, nici una dintre acestea din urmă nu asigură direct un număr vast de entităţi de control sau vaste numere de oameni sau unităţi de producţie. A nu se confunda nici cu masivele cheltuieli guvernamentale pentru programe sociale; acestea, odată ce sunt iniţiate, devin parte integrată a economiei şi nu mai sunt supuse controlului arbitrar.

Însă, chiar şi în contextul general al economiei civile, războiul nu poate fi considerat în totalitate „generator de pierderi”. Fără o economie de război pe termen lung, şi fără frecventele sale erupţii în războaie la scară largă, cele mai multe dintre avansurile industriale cunoscute în istorie, începând cu prelucrarea fierului, nu s-ar fi produs niciodată. Tehnologia militară structurează economia. Potrivit autorului citat mai sus:
„Nimic nu este mai ironic sau mai revelator în legătură cu societatea noastră decât faptul că războiul care cauzează distrugeri masive este o forţă de foarte mare progres a acesteia.
...Producţia de război este un factor de progres deoarece, altfel, producţia însăşi nu ar fi avut loc. (Consensul general nu se

aplică şi asupra ideii că standardul de viaţă al civililor ar fi crescut în timpul celui de-al doilea război mondial.)” Această din urmă

afirmaţie nu este „ironică sau revelatoare”, cât o simplă relatare faptică.

Ar trebui, de asemenea, să se ţină seama de faptul că producţia de război are un efect stimulativ inerent în afara sa. Departe de a constitui o sursă de „pierderi” în economie, cheltuielile de război, analizate pragmatic, au constituit dintotdeauna un factor pozitiv în creşterea produsului intern brut şi a productivităţii individuale. Un fost Secretar al Apărării a formulat cu foarte multă precauţie acest concept pentru uzul publicului larg: „Dacă există, aşa cum eu cred că există, o relaţie directă între stimulul cheltuielilor ridicate de apărare şi o substanţială rată de creştere a produsului intern brut naţional, atunci reiese că cheltuielile de apărare ca atare ar putea fi sprijinite pe baze pur economice, ca un stimulator al metabolismului naţional”. În realitate, utilitatea fundamentală non-militară a războiului în economie este mai larg recunoscută decât ar sugera caracterul reţinut al unor asemenea afirmaţii precum cea citată mai sus.

Însă renumele public, îndeobşte pus în formă negativă, al importanţei războiului asupra economiei abundă. Cel mai cunoscut exemplu este cel al efectelor „ameninţărilor cu pacea” asupra burselor, de exemplu, „Wall Street a fost zguduit ieri de ştirea despre un aparent zvon de pace în Vietnamul de Nord, însă s-a redresat rapid după circa o oră şi jumătate în care uneori tranzacţiile s-au făcut haotic”. Casele de economii oferă depozite însoţite de sloganuri prevenitoare, de ex.: „Eşti pregătit pentru cazul în care izbucneşte pacea?” Un caz mult mai subtil şi edificator a fost recentul refuz al Departamentului de Apărare de a permite guvernului Germaniei de Vest să înlocuiască, în angajamentele asumate de aceasta de a face achiziţii din Statele Unite, armele nedorite cu bunuri non-militare; argumentul decisiv a fost acela că achiziţiile germane nu ar trebui să afecteze în nici un fel economia generală (non-militară). Exemple suplimentare pot fi găsite în presiunile la care este supus acelaşi Departament atunci când anunţă planurile sale de a închide câte o uzină învechită (ca o „generatoare de pierderi” a „pierderilor”). Şi în modul de administrare al activităţilor militare sporite (cum a fost cazul în Vietnam în 1965) cu rate de creştere periculoase ale şomajului.

Deşi nu dorim să sugerăm că un substitut al războiului în economie nu ar putea fi creat, deocamdată, nici una dintre

combinaţiile de tehnici gândite pentru asigurarea controlului angajărilor, producţiei şi consumului care au fost testate nu se pot compara nici pe departe cu războiul în termeni de eficacitate. Războiul este, şi a fost, factorul esenţial în stabilizarea societăţilor moderne.

FUNCŢIA POLITICĂ

Funcţiile politice ale războiului au fost până acum încă şi mai importante pentru stabilitatea socială. Nu surprinde, chiar şi aşa, faptul că discuţiile legate de reconversia economică către pace au tendinţa de evita abordarea chestiunilor legate de implementarea politică, sau că scenariile de dezarmare, adesea sofisticate în cântărirea factorilor de politică externă, au tendinţa de a ignora funcţiile politice ale sistemului de război în interiorul societăţilor individuale.

Aceste funcţii sunt în esenţă de tip organizatoric. În primul rând, existenţa unei societăţi ca o „naţiune" din punct de vedere politic presupune ca parte a definiţiei sale o atitudine de relaţionare cu alte „naţiuni". Asta fiind ceea ce numim îndeobşte politica externă. Însă politica externă a unei naţiuni nu poate avea substanţă dacă este lipsită de mijloacele de impunere a opiniilor sale asupra altor naţiuni. Ea poate fi credibilă doar în măsura în care implică maximul de ameninţare politică organizată — ceea ce vrea să spună că este pregătită la un anumit nivel pentru a face război. În acest caz, războiul, aşa cum l-am definit - ca incluzând toate activităţile naţionale care recunosc posibilitatea unui conflict armat, este prin el însuşi elementul definitoriu pentru existenţa unei naţiuni în raport cu oricare altă naţiune. Şi, de vreme ce este axiomatic din punct de vedere istoric că existenţa oricărui fel de armament asigură folosirea acestuia, am folosit cuvântul „pace", practic, ca un sinonim pentru „dezarmare". În aceeaşi logică, „războiul" este, practic, sinonim cu naţiune. Eliminarea războiului implică inevitabila eliminare a suveranităţii naţionale şi a statului naţional tradiţional.

Războiul nu doar a fost esenţial pentru existenţa naţiunilor ca entităţi politice independente, dar a fost în mod egal indispensabil stabilităţii structurii politice interne a acestora. Fără el, nici un guvern nu a fost vreodată capabil să obţină recunoaşterea „legitimităţii" sale sau dreptul de a conduce

societatea din care provine. Posibilitatea războiului asigură sentimentul necesităţii externe fără de care nici un guvern nu poate rămâne prea mult la putere. Istoria ne arată, caz cu caz cum acolo unde eşecul unui regim de a menţine credibilitatea unei ameninţări cu războiul a dus la disoluţia acelui regim, fie de către forţe de interes private, fie prin reacţii la injustiţia socială sau de către alte elemente de dezintegrare. Organizarea unei societăţi pe principiul posibilităţii unui război este principalul ei factor de stabilitate. Este ironic faptul că această funcţie de bază a fost de obicei recunoscută de către istorici doar în acele cazuri în care ea fusese asumată în mod expres — în organizaţiile piratereşti ale marilor cuceritori.

Autoritatea supremă a unui stat modern asupra propriilor cetăţeni stă în capacităţile sale de război. (Există, în realitate, motive solide de a crede că codurile de legi îşi au originile în normele de conduită militară care au fost stabilite de către învingătorii militari pentru a regla atitudinea faţă de învinşi şi care mai târziu au fost adaptate pentru a fi aplicate tuturor supuşilor acestora.) În practică, ea este reprezentată de către instituţia poliţiei, organizaţii armate însărcinate în mod expres să se confrunte cu „inamicii interni” într-o manieră militară. Ca şi convenţionala armată „externă”, forţele de poliţie se sustrag în mod substanţial de la multe dintre constrângerile legale civile în modul lor de comportament social. În unele ţări, chiar, distincţia artificială dintre poliţie şi armată nici măcar nu există. Pe termen lung, capacităţile de război ale unui guvern — inerente ca structură chiar şi în cele mai libertariene dintre naţiuni — definesc cel mai semnificativ aspect al relaţiei dintre stat şi cetăţeni.

În societăţile moderne democratice avansate, sistemul de război a asigurat liderilor politici încă o funcţie politico-economică de importanţă sporită: a servit drept o ultimă redută impotriva eliminării necesarelor clase sociale. Odată cu creşterea productivităţii la un nivel tot mai înalt în comparaţie cu minima subzistenţă, devine din ce în ce mai dificil pentru o societate să menţină tiparele de distribuţie care să asigure existenţa
„tăietorului de lemne şi a acarului”. Prognozatul progres al
automatizării e aşteptat adâncească încă şi mai mult prăpastia

dintre muncitorii „superiori” şi cei pe care Ricardo îi numeşte
„slugi”, agravând în acelaşi timp problema menţinerii subzistenţei unei forţe de muncă necalificate.

Natura arbitrară a cheltuielilor de război şi a altor activităţi militare le fac ideale pentru exercitarea controlului asupra acestor relaţii esenţiale dintre clase. Evident, dacă sistemul de război ar fi eliminat, ar fi necesară crearea unor noi mecanisme pentru a servi această subfuncţie vitală. Până acestea pot fi create, trebuie asigurată menţinerea sistemului de război, dacă nu din alte raţiuni, atunci, printre altele, pentru a păstra anumite nivele de calitate şi sărăcie de care o societate are nevoie ca stimul, concomitent cu menţinerea stabilităţii structurii interne de putere.

FUNCŢIA SOCIOLOGICĂ

Sub acest titlu vom examina o încrengătură de funcţii îndeplinite de către sistemul de război şi care influenţează comportamentul uman în societate. În mod obişnuit, acestea au o mai largă aplicabilitate şi sunt mai puţin vizibile observaţiei directe decât factorii economici şi politici de care ne-am ocupat anterior.

Cea mai evidentă dintre aceste funcţii este uzul secular al instituţiilor militare pentru a asigura elementelor anti-sociale un rol acceptabil în structura socială. Mişcările dezintegrative şi instabile social, adesea descrise generic ca „fasciste”, s-au format în societăţi lipsite de debuşee adecvate de tip militar sau paramilitar care să asigure necesităţile acestor elemente. Această funcţie a fost dintotdeauna critică în perioade caracterizate de schimbări rapide. Semnalele de alarmă sunt uşor de recunoscut, deşi stigmatul este pus în cuvinte în diverse moduri, în diverse timpuri. Stereotipiile eufemistice curente — „delicvenţă juvenilă” şi „alienare” — au avut echivalentele lor în fiecare epocă. În vremurile de început aceste aspecte erau soluţionate direct de către armată, fără complicaţiile dreptei judecăţi, de obicei prin bande de presiune sau înrobire. Dar nu ar fi greu de imaginat, de exemplu, gradul de tulburare socială care ar fi putut avea loc în Statele Unite în ultimele două decade dacă problema celor proscrişi social în urma celui de-al doilea război mondial ar fi fost prevăzută şi tratată în mod direct. Procentul mai tânăr şi mai periculos al acestor grupări sociale ostile este ţinut sub control prin intermediul Sistemului Selectiv de Recrutare.

Acest sistem şi corespondentele ei din alte domenii furnizează un remarcabil exemplu de utilitate militară mascată. Persoanele informate din această ţară nu au acceptat niciodată motivaţiile oficiale ale recrutării pe timp de pace —

necesitatea

militară, pregătirea, etc. — ca demne de luat în seamă. Însă, ceea ce a câştigat credibilitate între oamenii instruiţi este rar exprimată şi mai greu de respins afirmaţie că instituţia armatei are o prioritate „patriotică” în societatea noastră şi care trebuie menţinută în interesul acesteia. În mod ironic, justificările oficiale simpliste pentru serviciul de recrutare se dovedesc a fi mult mai aproape de adevăr, odată ce funcţiile non-militare ale instituţiilor militare sunt înţelese. Ca o formă de control a elementelor ostile, nihiliste şi potenţial disruptive ale societăţii care traversează un proces de schimbare, recrutarea poate fi iarăşi justificată, şi destul de convingător, ca o necesitate „militară”.

Nici nu poate fi considerat o coincidenţă faptul că activităţile militare oficiale, şi, implicit, nivelul recrutărilor au tendinţa de a urma fluctuaţiile majore ale şomajului la categoriile de vârstă mai joasă. Această rată, în schimb, este un mesager recunoscut al nemulţumirilor sociale. Trebuie, de asemenea, menţionat că forţele armate din orice civilizaţie au asigurat principalul adăpost pentru ceea ce astăzi numim „ne-angajabili”. Armata stabilă europeană tipică (de acum 50 de ani) era constituită din „...trupe nepotrivite pentru angajarea în comerţ, industrie sau agricultură, conduse de ofiţeri nepotriviţi pentru a practica orice profesie recunoscută sau pentru a conduce o afacere”. Aspect încă valabil, în mare parte, şi astăzi, chiar dacă mai puţin vizibil. Într-un anumit sens, această funcţie a sistemului militar ca şi custode al celor defavorizaţi social şi cultural a fost premergătoarea celor mai multe dintre programele sociale civile contemporane, de la W.P.A. [Works Progress Administration, mai târziu — Works Projects Administration - n.tr.] la diverse forme de medicină „socială” şi asigurări sociale. Este interesant de remarcat că sociologii liberali care propun folosirea Sistemului Selectiv de Recrutare ca o formă de ridicare culturală a celor săraci consideră aceasta o aplicaţie revoluţionară a practicilor militare.

Deşi nu se poate afirma în mod absolut că astfel de măsuri critice de control social precum recrutarea necesită raţiuni militare, nici o societate modernă nu a fost încă dispusă să experimenteze alte forme de acest tip. Chiar şi în cazul unor perioade de relativă simplă criză socială precum Marea Depresiune Economică din anii '30 a fost socotit mai prudent de către guvern să acorde un caracter militar proiectelor de mică anvergură, precum Corpul „Civil” de Conservare, şi să

plaseze mult mai ambiţioasa Administraţie Naţională de Recuperare, încă

de la constituirea sa, sub conducerea unor ofiţeri profesionişti ai armatei. Astăzi, cel puţin una dintre ţările europene nordice, afectată de o nelinişte incontrolabilă şi crescândă în rândul
„tinerilor alienaţi”, contemplează extinderea forţelor sale militare în ciuda dificultăţii de a face credibilă o creştere a unei ameninţări externe non-existente.

Au existat eforturi sporadice de a se promova recunoaşterea valorilor naţionale în afara conotaţiilor militare, dar ele s-au dovedit a fi ineficiente. De exemplu, pentru a atrage suportul public până şi în favoarea unor programe de ajustare socială modeste precum „lupta împotriva inflaţiei” sau „menţinerea formei fizice” guvernul a trebuit să apeleze la stimuli de tip patriotic (şi deci, militar). Guvernul vinde titluri „de apărare” şi pune un semn de egalitate între sănătate şi pregătirea militară. Ceea ce nu e deloc surprinzător; având în vedere că conceptul de
„naţiune” implică predispoziţia pentru război, orice program
„naţional” este sortit să facă la fel.

În general, sistemul de război asigură motivaţiile primare pentru organizarea socială. Făcând aceasta, el reflectă motivaţiile comportamentale umane la nivel social. Dintre aceste motivaţii, din punct de vedere al scopurilor sociale, cea mai importantă este motivaţia psihologică de aderare a individului la o societate şi la valorile acesteia. Adeziunea necesită o cauză; o cauză necesită un inamic. Ceea ce este mai mult decât evident; punctul critic însă se află în aceea că inamicul care defineşte cauza trebuie să pară cu adevărat formidabil. Pe scurt, nivelul de putere bănuită a
„inamicului”, suficientă pentru a garanta un sentiment de adeziune a individului la o societate, trebuie să fie direct proporţională cu dimensiunile şi complexitatea acestei societăţi. Astăzi, desigur, acea putere trebuie să fie una de o magnitudine şi o grozăvie fără precedent.

Reiese, din tiparele de comportament uman, că credibilitatea unui inamic „social” reclamă, în aceeaşi logică, o capacitate similară de răspuns egală proporţional cu ameninţarea. În cadrul social lărgit, politica „ochi pentru ochi” încă mai caracterizează singura atitudine acceptabilă la adresa unei presupuse ameninţări cu agresiunea, în ciuda

preceptelor religioase sau morale care conduc comportamentul individual. Înstrăinarea deciziei personale de consecinţele sociale în societăţile moderne facilitează membrilor societăţii posibilitatea de a menţine această atitudine fără ca ei să fie conştienţi de asta. Un exemplu recent

este războiul din Vietnam; unul mai puţin recent este cel al bombardării nucleare de la Hiroshima şi Nagasaki. În fiecare din cele două cazuri, dimensiunile şi gratuitatea măcelului a fost au fost abstractizate în formule politice de către cei mai mulţi americani odată ce s-a generalizat ideea că victimele erau
„inamici”. Sistemul de război face posibile asemenea reacţii abstracte inclusiv în cazuri non-militare. Un exemplu obişnuit al acestui mecanism este incapacitatea oamenilor de a face legătura directă dintre, să zicem, foametea de care suferă milioane de oameni în India şi propriile lor decizii politice la nivel supra- conştient. Şi totuşi, secvenţialitatea logică care leagă o decizie de a restrânge producţia de grâu în America de o eventuală foamete în Asia este evidentă, lipsită de ambiguitate şi făţişă.

Ceea ce conferă sistemului de război rolul preeminent în organizarea socială, ca şi în toate celelalte aspecte, este ne-egalatul său drept asupra vieţii şi morţii. Trebuie accentuat din nou că sistemul de război nu este doar o simplă extensie socială a prezumtivei necesităţi de violenţă umană individuală, ci serveşte, în schimb, la raţionalizarea celor mai multe dintre uciderile non- militare. De asemenea, el asigură precedentul pentru dispoziţia comună a membrilor unei societăţi de a plăti preţul de sânge necesitat de instituţii mult mai puţin importante în organizarea socială decât războiul. Luând un exemplu la îndemână „...decât să acceptam limite de viteză de 20 de mile la oră, preferăm să lăsăm automobilele să ucidă patruzeci de mii de oameni anual”. Un analist al Corporaţiei Rand exprimă aceeaşi idee în termeni mai generali şi mai puţin retoric: „Sunt convins că, în realitate, există un număr dezirabil de accidente auto — dezirabile, vreau să spun, dintr-un punct de vedere lărgit; în sensul în care există o necesară şi concomitentă necesitate pentru anumite lucruri de mai mare valoare pentru societate”. Esenţa ar putea părea mult prea evidentă pentru a fi afirmată, dar este critică pentru înţelegerea importanţei funcţiei motivaţionale a războiului ca model pentru sacrificiul colectiv.

O scurtă privire asupra unora dintre defunctele societăţi pre-moderne este instructivă. Una dintre cele mai notabile trăsături comune ale unora dintre cele mai mari, de succes şi vechi civilizaţii a fost folosirea generalizată a sacrificiului de sânge. Dacă cineva şi-ar limita consideraţiile doar la nivelul acelor culturi ale căror hegemonii regionale au

fost atât de complete încât perspectiva războiului devenise pur şi simplu de

neconceput — aşa cum a fost cazul cu unele dintre marile civilizaţii pre-columbiene din emisfera vestică — s-ar releva faptul că diverse forme de ucidere rituală ocupau poziţie de importanţă socială capitală în fiecare dintre acestea. Invariabil, ritualul era investit cu semnificaţie mitică sau religioasă; aşa cum se întîmplă în cazul oricăror practici religioase sau totemice, totuşi, ritualul masca o funcţie socială mult mai vastă şi mult mai importantă.

În aceste societăţi, sacrificiul de sânge servea scopul de a menţine „zălogul" remanent al capacităţii societăţii de a face război — adică, de a ucide şi de a fi ucis — în cazul unor circumstanţe mistice — adică, neprevăzute — care ar fi putut da naştere unei asemenea posibilităţi. Că acest „zălog" nu era un substitut adecvat pentru acţiunea militară reală, dovedit atunci când imposibilul inamic, cum a fost cazul conchistadorilor spanioli, chiar a intrat în scenă, nu neagă în nici un fel funcţia ritualului. Era la bază, dacă nu chiar exclusiv, un memento simbolic al faptului că în alte vremuri războiul fusese cândva forţa organizatorică centrală a societăţii şi al faptului că această situaţie ar putea să revină.

Nu reiese din aceasta că o tranziţie către pacea totală a societăţilor moderne ar necesita folosirea acestui model, nici măcar în forme mai puţin „barbare". Dar analogia istorică serveşte ca un memento că un substitut valid pentru război ca sistem social nu poate fi o simplă şaradă simbolică. El trebuie să implice riscul distrugerii personale, şi la o scară adecvată dimensiunii şi complexităţii sistemelor sociale moderne. Credibilitatea este cheia. Fie că substitutul este de natură ritualică sau în mod esenţial practică, afară de cazul în care demonstrează o ameninţare credibilă de viaţă şi moarte, el nu va reuşi să acopere funcţiile de organizare socială ale războiului.

Existenţa unei ameninţări externe acceptate este, aşadar, esenţială pentru coeziunea socială şi, la fel, pentru acceptarea autorităţii politice. Ameninţarea trebuie să fie credibilă, trebuie să aibă o magnitudine concordantă cu complexitatea societăţii ameninţate şi trebuie să pară, cel puţin, să afecteze întreaga societate.

FUNCŢIA ECOLOGICĂ

Omul, ca şi alte animale, este supus procesului de continuă adaptare la limitele mediului său înconjurător. Dar principalul

mecanism pe care l-a folosit în acest scop este practic unic în

arealul fiinţelor vii. Pentru a dejuca inevitabilele cicluri istorice ale insuficienţei surselor de hrană, omul post-neolitic începe să distrugă membri ai propriei sale specii prin mijloacele războiului organizat.

Etologii au observat adesea că măcelărirea organizată a membrilor propriei specii este practic necunoscută altor animale. Predilecţia caracteristică a omului de a-şi ucide semenii (împărţită doar până la un anumit nivel cu şobolanii) ar putea fi atribuită incapacităţii sale de a adapta tipare de supravieţuire anacronice (cum ar fi vânătoarea primitivă) la dezvoltarea de
„civilizaţii” în care aceste tipare nu pot fi sublimate. Ar putea la fel de bine să fie atribuită şi altor cauze care au fost sugerate, cum ar fi adaptarea eronată a „instinctului teritorial”, etc. Chiar şi aşa, această predilecţie există, iar exprimarea ei prin război constituie o formă de control biologic al mediului sau înconjurător natural şi care îi este particulară numai şi numai omului.

Războiul a servit ca ajutor la asigurarea supravieţuirii speciei umane. Însă, ca o unealtă revoluţionară care să o îmbunătăţească, războiul este incredibil de ineficient. Cu puţine excepţii, procesul de selecţie al altor fiinţe vii contribuie la supravieţuirea specifică şi îmbunătăţirea genetică. Când un animal îndeobşte adaptiv are de înfruntat una dintre crizele sale periodice de lipsă de surse de hrană, sunt membrii „inferiori” ai speciei cei care, în mod normal, dispar. Răspunsul social al unei specii la o criză de acest tip poate lua forma unei migraţii în masă, pe parcursul căreia cei slabi cad la marginea drumului. Sau poate lua forma mai dramatică şi mult mai eficientă a societăţii lemingilor mari unde membrii mai slabi pleacă, lăsând sursele de hrană existente pentru cei mai puternici. În ambele cazuri, cei mai puternici supravieţuiesc, iar cei mai slabi mor. În societăţile umane, cei care luptă şi mor în războaie de supravieţuire sunt, în genere, şi cei mai puternici membri ai săi din punct de vedere biologic. Aceasta este selecţie naturală inversată.

Efectul genetic regresiv al războiului a fost adesea observat şi la fel de des deplâns, chiar şi atunci când se confundă factorii biologici cu cei culturali. Pierderea disproporţionată a celor puternici din punct de vedere biologic rămâne inerentă războiului tradiţional. Aceasta serveşte în a sublinia faptul că supravieţuirea speciei, mai mult decât

evoluţia ei, este scopul fundamental al

selecţiei naturale, dacă se poate spune că există un scop, aşa cum este şi premisa de bază a prezentului studiu.

Însă, aşa cum polemistul Gaston Bouthoul a arătat, alte instituţii create pentru a îndeplini această funcţie ecologică s-au dovedit a fi încă şi mai puţin satisfăcătoare. (Ele includ asemenea forme împământenite precum: infanticidul, practicat mai cu seamă în civilizaţiile primitive; mutilarea sexuală; ascetismul; deportarea; extinderea motivaţiilor pentru pedepsele capitale, cum este cazul Chinei vechi şi a Angliei secolului optsprezece; şi alte practici, de obicei locale, similare.)

Abilitatea omului de a mări producţia de efecte esenţiale vieţii fizice sugerează că nevoia de protecţie împotriva foametei ciclice ar putea fi aproape depăşită. Ceea ce tinde să reducă aparenta importanţă a funcţiei primare ecologice a războiului, funcţie îndeobşte ignorată de teoreticienii păcii. Două dintre aspectele sale rămân, totuşi, relevante. Primul este evident: rata curentă de creştere a populaţiei, însoţită de ameninţările la adresa mediului înconjurător cu chimicale şi alţi agenţi de contaminare ar putea să producă o nouă criză de insuficienţă. În acest caz este posibil să fie o criză de o magnitudine globală nemaiîntâlnită, nu doar una regională sau temporară. Metodele convenţionale ale războiului s-ar dovedi întru totul ineficace, în acest caz, pentru reducerea populaţiei consumatoare până la un nivel adecvat supravieţuirii speciei.

Al doilea factor relevant este eficienţa metodelor moderne de distrugere în masă. Chiar dacă nu se cere folosirea lor pentru rezolvarea unei crize mondiale, ele oferă, poate în mod paradoxal, prima oportunitate din istoria omului de a opri efectele regresiei genetice ale selecţiei naturale prin război. Armele nucleare sunt nediscriminatorii. Folosirea lor ar aduce sfârşitul distrugerii disproporţionate a membrilor fizic puternici ai speciei („războinicii") în perioade de război. Dacă prospectul acestui câştig genetic ar depăşi nefavorabilele mutaţii aşteptate din pricina radioactivităţii post-nucleare, încă nu am reuşit să determinăm. Ceea ce menţine întrebarea în acest studiu este posibilitatea necesităţii ca acest calcul să fie făcut.

O altă tendinţă ecologică cu efect asupra creşterii prognozate a populaţiei este efectul regresiv al unor progrese medicale specifice. Epidemiile, de exemplu, nu mai sunt un factor important în controlul populaţiilor. Problema

creşterii speranţei de viaţă s-a agravat. Aceste progrese aduc cu sine o problemă şi

mai sinistră, în sensul că trăsături genetice nedorite, care altădată se auto-eliminau, sunt astăzi menţinute cu ajutorul medicinii. Multe dintre bolile altădată fatale înainte de vârsta procreării sunt astăzi eradicate; efectul acestui progres este acela de a perpetua o sensibilitate genetică nedorită şi mutaţii. Pare evident că o nouă funcţie-eugenică a războiului este acum în proces de formare şi va trebui luată în considerare pentru formularea oricărui plan de tranziţie. Deocamdată, Departamentul de Apărare pare să fi recunoscut aceşti factori, aşa cum o demonstrează planificările în plină desfăşurare ale Corporaţiei Rand pentru a face faţă prăbuşirii echilibrului ecologic anticipat a se produce în urma unui război termonuclear. Departamentul de Apărare a început deja, de exemplu, să facă provizii de păsări împotriva aşteptatei proliferări a insectelor rezistente la radiaţii, etc.

FUNCŢIILE CULTURALĂ ŞI ŞTIINŢIFICĂ

Scara de valori explicită a societăţilor moderne acordă un loc foarte înalt aşa-numitelor activităţi „creative”, şi unul încă şi mai înalt celor asociate cu progresul cunoaşterii ştiinţifice. Valorile sociale acceptate la scară largă pot fi traduse în valori politice echivalente care, la rândul lor, ar avea un cuvânt de spus în privinţa naturii unei tranziţii către pace. Atitudinea celor care respectă aceste valori trebuie luată în considerare în planificarea tranziţiei. Aşadar, dependenţa realizărilor culturale şi ştiinţifice faţă de sistemul de război ar fi un considerent important într-un plan de tranziţie, chiar dacă aceste realizări nu ar comporta nici o funcţie socială inerentă.

Dintre nenumăratele dihotomii inventate de către erudiţi pentru a explica diferenţele majore dintre stilurile şi ciclurile artistice, doar una a fost în mod consistent lipsită de echivoc în aplicarea sa la o mare varietate de forme şi culturi. Indiferent cum ar fi ea verbalizată, distincţia de bază este aceasta: Este opera de artă orientată către valorile războiului sau nu? În societăţile primitive, dansul războiului este cea mai importantă formă de artă. Oriunde altundeva, genurile de literatură, muzică, pictură, sculptură şi arhitectură care au câştigat acceptarea de durată s-au preocupat invariabil cu o temă a războiului, în mod explicit sau implicit, şi au exprimat „centricitatea” războiului în societate. Războiul în cauză poate fi un conflict naţional, precum în piesele lui Shakespeare, muzica lui Beethoven sau picturile lui

Goya, sau poate fi reflectată prin lupta religioasă, socială sau morală, precum în operele lui Dante, Rembrandt şi Bach. Arta care nu poate fi clasificată ca orientată către valorile războiului este în mod obişnuit descrisă ca „sterilă”, „decadentă”, şi aşa mai departe. Aplicarea „standardului de război” în cazul operelor de artă poate fi discutabilă în unele cazuri particulare, însă nu poate fi pus la îndoială rolul acestuia ca factor determinant fundamental al valorilor culturale. Standardele morale şi culturale au o origine antropologică comună, în preamărirea bravurii, a predispoziţiei de a ucide şi de a risca moartea în războiul tribal.

Este la fel de instructiv de menţionat că trăsăturile culturii unei societăţi se află în relaţie directă cu capacitatea sa de a face război, în contextul timpului său. Nu este nicidecum un accident
că „explozia culturală” curentă din Statele Unite se produce într-o epocă marcată de un neobişnuit de rapid avans al tehnologiei militare. Această relaţie este mult mai larg acceptată decât ar sugera-o literatura de specialitate. De exemplu, mulţi artişti şi scriitori încep acum să exprime îngrijorare cu privire la limitele opţiunilor creative pe care le preconizează pentru lumea fără război la care se gândesc, sau speră, că vom ajunge în curând. Ei se pregătesc acum pentru această posibilitate prin experimente nemaiîntâlnite cu forme lipsite de logică: interesul lor în ultimii ani a fost investit în tiparele abstracte, în emoţia gratuită, happening-urile şi lipsa de secvenţialitate.

Relaţia dintre război şi cercetarea şi descoperirile ştiinţifice este mult mai explicită. Războiul este principala forţă motivaţională a dezvoltării ştiinţei la toate nivelurile, de la nivelul conceptualului abstract până la cel al strictului tehnologic. Societatea modernă pune un mare preţ pe ştiinţa „pură”, însă este inevitabil din punct de vedere istoric faptul că toate descoperirile semnificative care au fost făcute despre lumea naturală au fost inspirate de necesităţi militare reale sau imaginare ale epocilor lor. Aplicaţiile acestor descoperiri au fost cu adevărat mult mai vaste, însă războiul a asigurat dintotdeauna stimulul de bază.

Începând cu prelucrarea fierului şi producerea oţelului, şi trecând prin descoperirea legilor mişcării şi termodinamicii şi până la epoca particulei atomice, a polimerilor sintetici şi a capsulei spaţiale, nici un progres ştiinţific major nu a fost măcar indirect iniţiat de o necesitate implicită a tehnicii de

război.

Exemple mult mai prozaice sunt tranzistorul radio (o consecinţă a necesităţilor de comunicaţii militare), linia de asamblare (adusă de nevoile apărute în asigurarea armelor de foc în timpul Războiului Civil), clădirile pe schelet de oţel (de la navele de război din oţel), ecluzele, şi aşa mai departe. O adaptare tipică poate fi văzută şi în cazuri atât de modeste precum cel al maşinii de tuns iarba; ea a fost dezvoltată pornind de la coasa rotitoare inventată de către Leonardo da Vinci şi care, tractată de un vehicul cu cai, avea rolul de a străpunge liniile inamice.

Cea mai directă relaţie poate fi găsită în tehnologia medicală. De exemplu, o gigantică „maşină de mers" şi amplificatoare a mişcărilor corpului destinată uzului militar în porţiuni de teren dificile, face astăzi posibil ca cei care altădată erau constrânşi de scaunul cu rotile să poată merge. Numai perioada războiului din Vietnam a produs unele dintre cele mai spectaculoase progrese în procedurile de amputare, modalităţile de depozitare ale sângelui şi tehnica chirurgicală. A stimulat noi cercetări pe scară largă asupra malariei şi altor tipuri de boli provocate de paraziţi; este greu de estimat câtă vreme aceste progrese au fost altfel amânate, în ciuda enormei lor importanţe non-militare pentru aproape jumătate din populaţia lumii.

ALTE FUNCŢII

Am ales să omitem din dezbaterea noastră asupra funcţiilor non-militare ale războiului pe acelea pe care nu le considerăm critice pentru un program de tranziţie. Asta nu vrea să sugereze că acestea ar fi neimportante, ci doar că nu par a pune probleme deosebite în procesul de organizare a unui sistem orientat către pace. Ele includ:

Războiul ca o supapă socială

Aceasta este o funcţie psiho-socială care serveşte acelaşi scop într-o societate ca şi vacanţele, sărbătorile sau orgiile pentru individ — eliberarea şi redistribuirea de tensiuni nediferenţiate. Războiul asigură reajustarea periodică a standardelor de comportament social („climatul moral") şi disiparea plictiselii generale, unul dintre fenomenele sociale dintre cele mai puţin recunoscute şi mai sub-evaluate.

Războiul ca un stabilizator generaţional

Această funcţie psihologică, îndeplinită de alte tipare de comportament în cazul altor animale, permite generaţiilor mai în

vârstă deteriorate fizic să menţină controlul asupra generaţiilor mai tinere, distrugându-le dacă este necesar.

Războiul ca un factor de limpezire a ideologiilor

Dualismul care a caracterizat dintotdeauna dialectica tuturor ramurilor filosofiei şi a relaţiilor politice stabile îşi are rădăcina în război ca prototip al conflictului. În afara consideraţiilor de ordin secundar, exprimat cât se poate de simplu, nu pot exista mai mult de două părţi într-o chestiune pentru că nu pot exista decât două părţi într-un război.

Războiul ca bază a înţelegerii lumii

Înainte de dezvoltarea comunicaţiilor moderne, necesităţile de strategie ale războiului au asigurat singurul stimul de îmbogăţire a culturii unei naţiuni prin avansurile alteia. Deşi acest aspect mai este încă valabil în multe dintre relaţiile internaţionale, această funcţie este pe cale de a fi depăşită.

Am renunţat, totodată, la caracterizarea pe larg a acelor funcţii care sunt recunoscute la scară largă şi explicit. Un asemenea exemplu evident este acela al rolului războiului în controlul calităţii şi nivelului şomajului.

Aceasta este mai mult decât o subfuncţie pur economică şi politică; aspectele ei sociologice, culturale şi ecologice sunt şi ele importante, deşi adesea tele-economice. Dar nici una dintre acestea din urmă menţionate nu afectează în mod decisiv problematica substituţiei. La fel este şi în cazul altor funcţii; cele pe care le-am inclus sunt suficiente pentru a defini aria problemei.

SECŢIUNEA 6 - SUBSTITUTE PENTRU FUNCŢIILE RĂZBOIULUI

Deja ar trebui să fie limpede că până şi cel mai detaliat şi mai coerent plan de tranziţie către o lume a păcii va rămâne la nivel pur academic atâta vreme cât va eşua să se preocupe direct cu problema funcţiilor non-militare critice ale războiului. Nevoile sociale pe care acestea le satisfac sunt esenţiale; în cazul dispariţiei sistemului de război, instituţii substitutive vor trebui create în acest scop. Aceste surogate trebuie să fie „realiste”, ceea ce vrea să însemne că natura şi aria lor de acoperire trebuie să fie concepute şi implementate în acord cu capacităţile sociale ale zilei de astăzi. Acesta nu este, aşa

cum pare, un truism; cerinţele

generate de schimbările sociale radicale adesea arată că distincţia dintre o proiecţie extrem de conservatoare şi cea mai extremă teorie utopică este, în realitate, extrem de fină.

În această secţiune ne vom opri asupra unora dintre posibilele substitute pentru aceste funcţii. Doar arareori ele au fost înaintate în scopuri care fac obiectul studiului nostru, însă nu vedem nici un motiv pentru a ne limita la propunerile care se ocupă doar cu rezolvarea problemelor aşa cum au fost expuse de noi. Vom ignora funcţiile ostentative, sau cele militare, ale războiului; este una dintre premisele acestui studiu că tranziţia către pace implică în mod absolut că acestea nu vor mai exista în nici un sens relevant. Vom lăsa de-o parte, de asemenea, şi funcţiile non-critice exemplificate la finalul secţiunii precedente.

FUNCŢIA ECONOMICĂ

Surogatele economice pentru război trebuie să îndeplinească două criterii principale. Ele trebuie să fie „generatoare de pierderi", în sensul obişnuit al cuvântului, şi trebuie să funcţioneze în afara zonei obişnuite a sistemului de cerere şi ofertă. Un corolar care ar trebui să fie evident este acela că magnitudinea pierderilor trebuie să fie suficientă încât să acopere necesităţile particulare ale unei societăţi. O economie atât de dezvoltată şi complexă precum a noastră necesită distrugerea medie anuală planificată a nu mai puţin de 10 procente din produsul intern brut dacă este să-şi îndeplinească funcţia de stabilizare. Când masa unei contragreutăţi este inadecvată în raport cu puterea pe care este prevăzută a o controla, efectul va fi unul de auto-înfrângere, precum în cazul unei locomotive. Analogia, deşi nerafinată, se aplică în mod special economiei americane, aşa cum o arată istoricul depresiunilor noastre ciclice. Toate s-au produs în perioade caracterizate prin cheltuieli militare profund insuficiente.

Acele puţine programe de reconversie economică care recunosc în mod implicit funcţia economică non-militară a războiului (cel puţin până la un anumit nivel) au tendinţa de a lua drept implicit şi faptul că aşa-zisele cheltuieli de binefacere socială vor acoperi golul creat de dispariţia cheltuielilor militare. Dacă se ia în considerare numărul de afaceri neterminate — propuse, însă niciodată puse în aplicare — în acest domeniu, această presupunere pare plauzibilă. Să examinăm pe scurt următoarea listă, care cuprinde mai mult

sau mai puţin programe de binefacere socială tipice.

SĂNĂTATE

Extinderea drastică a cercetării şi educaţiei medicale şi a centrelor de rezidenţă; construcţia de spitale şi clinici; atingerea completă a obiectivului asigurării medicale universale garantate de stat şi la un nivel concordant cu progresele curente ale tehnicii medicale.

EDUCAŢIE

Echivalentul programului de mai sus în formarea de educatori; şcoli şi biblioteci; ridicarea drastică a standardelor, cu scopul general stabilit de a pune la dispoziţia tuturor posibilitatea de a atinge un nivel de educaţie echivalent cu prezentele diplome profesionale.

LOCUINŢE

Spaţii de locuit confortabile, sigure şi spaţioase pentru toţi, la un nivel de care se bucură în prezent circa 15 procente din populaţia ţării noastre (chiar şi mai puţin în cele mai multe dintre celelalte ţări).

TRANSPORT

Implementarea unui sistem public de transport în comun care să ofere tuturor posibilitatea de a călători de la şi spre zonele de locuit şi recreare în mod rapid, confortabil şi convenabil şi de a călători privat mai degrabă din plăcere decât din necesitate.

MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

Dezvoltarea şi protejarea surselor de apă, a pădurilor, parcurilor şi altor resurse naturale; eliminarea contaminărilor chimice şi bacteriene din aer, apă şi sol.

SĂRĂCIE

Eliminarea autentică a sărăciei, definită în virtutea unui standard concordant cu productivitatea economică curentă, prin mijloacele unui venit anual garantat sau a oricărui alt sistem de distribuţie care să garanteze atingerea acestui obiectiv.

Acestea sunt doar câteva mostre de aspecte evidente ale tipurilor de acţiuni de binefacere interne şi pe care le-am inventariat deliberat la modul general, ceea ce poate părea uşor extravagant. În trecut, asemenea „programe” vagi şi mai degrabă ambiţioase ar fi fost respinse pe loc, fără a fi luate în considerare cu seriozitate; ar fi părut, la prima vedere, mult prea costisitoare, iar asta chiar şi lăsând la o parte

implicaţiile politice. Opinia

noastră asupra lor, pe de altă parte, cu greu ar putea fi mai diferită. Ca un substitut economic pentru război ele ar fi inadecvate pentru că ar fi, dimpotrivă, mult prea ieftine.

Dacă pare paradoxal, ar fi util să ne reamintim că, până acum, propunerile de programe de binefacere socială au fost calculate în cadrul economiei de război, iar nu ca un înlocuitor al acesteia. Vechiul slogan cu nava de război sau ICBM-ul [Sistemul Intercontinental de Rachete Balistice - n.tr] care costă cât x spitale sau y şcoli sau z case capătă un cu totul alt sens dacă e vorba de mai multe nave de război sau ICBM-uri.

Având în vedere generalitatea listei, am ales să evităm controversa tangenţială care există în jurul proiecţiilor arbitrare de costuri prin aceea că nu am oferit nici un fel de estimări individuale de cost. Dar programul maxim care ar putea fi executat pe baza direcţiilor indicate s-ar putea menţine apropiat de nivelul stabilit al cheltuielilor militare doar pentru o perioadă limitată de timp — demonstrabil printr-o analiză cost-fezabilitate, în opinia noastră — vreme de cel mult zece ani. În această scurtă perioadă şi la această rată, toate obiectivele majore ale acestor programe ar fi atinse. Faza de investiţie de capital ar fi finalizată, iar ele şi-ar stabiliza un cost permanent anual de operare comparativ mai modest în cadrul economiei generale.

Aici se află slăbiciunea primară a surogatelor de tip social. Pe termen scurt, cel mai ambiţios program social ar înlocui cheltuielile militare obişnuite, cu menţiunea că ar trebui să fie, ca şi modelul militar, suspuse controlului arbitrar. Construirea de locuinţe sau dezvoltarea de centre medicale moderne ar putea fi accelerate sau oprite din când în când, aşa cum ar fi dictat de necesităţile unei economii stabile. Pe termen lung, însă, indiferent de variatele forme în care s-ar efectua, cheltuielile de binefacere socială ar deveni în mod inevitabil o parte integrată şi acceptată a economiei, cu nimic mai valoroasă ca stabilizator decât industria de automobile sau poliţele de asigurare de viaţă. Lăsând la o parte orice tip merit inerent ar avea programele de binefacere socială prin ele însele, funcţia lor ca substitut pentru economia de război ar fi una auto-eliminatorie. Ele ar putea, totuşi, servi drept metode utile în aşteptarea dezvoltării unor măsuri înlocuitoare durabile.

Un alt surogat economic care a fost propus este o serie de programe de „cercetare spaţială” gigantice. Acestea şi-au demonstrat deja utilitatea la o scară mai mică în

interiorul

economiei de război. Ceea ce s-a sugerat, deşi nu a fost propus în mod explicit, este dezvoltarea unor serii de proiecte de cercetare spaţială de lungă durată, cu obiective în cea mai mare parte de neatins. Acest tip de program oferă o serie de avantaje care lipsesc din modelul de binefacere socială. În primul rând, este puţin probabil ca el să se auto-epuizeze, indiferent de „noutăţile" predictibile pe care ştiinţa ni le rezervă: universul este pur şi simplu prea mare. În situaţia în care vreunul dintre proiecte ar avea un neaşteptat succes, nu ar exista problema substituirii acestuia. De exemplu, dacă colonizarea Lunii ar avansa conform planului, atunci ar putea deveni „necesară" stabilirea unui cap de pod pe Marte sau Jupiter, şi aşa mai departe. Iar, în al doilea rând, acest program nu ar fi cu nimic mai dependent de economia generală a cererii şi ofertei decât prototipul militar. Şi, în al treilea rând, el se supune extraordinar de bine controlului arbitrar.

Cercetarea spaţială poate fi văzută ca cel mai apropiat echivalent modern gândit până acum pentru construcţia de piramide şi alte întreprinderi rituale ale vechilor civilizaţii. Este adevărat că valoarea ştiinţifică a programului spaţial, chiar şi la nivelul rezultatelor deja obţinute, este în sine una substanţială. Însă programele spaţiale curente sunt în mod evident absurd disproporţionate în raport cu cunoştinţele aşteptate prin cheltuielile care le sunt prevăzute. Judecând prin prisma altor obiective științifice comparabile, cu excepţia unei fracţiuni minuscule, întregul buget al cercetării spaţiale poate proveni din economia militară. Viitoarele programe spaţiale, proiectate ca substitute ale războiului, ar spori aspectul de cercetare şi ar reduce şi mai mult motivaţia „ştiinţifică" a acestui buget până la un procentaj minuscul. Aşadar, ca un substitut pur economic pentru război extinderea programului spaţial trebuie luată în considerare cu seriozitate.

În Secţiunea 3 am arătat că unele dintre propunerile de dezarmare, pe care noi le-am numit conservatoare, au sugerat implementarea unor extrem de elaborate şi costisitoare sisteme de inspecţie. Ar fi posibilă extinderea şi instituţionalizarea unor asemenea sisteme până la nivelul la care ele să servească drept surogate economice pentru cheltuielile de război? Organizarea de mecanisme de inspecţie s-ar putea supune tipicurilor similare celor ale procedeelor

militare obişnuite. „Echipele de inspecţie” ar fi ele însele, în mare măsură, arme. Umflarea bugetului inspecţiilor nu prezintă nici o dificultate. Ceea ce este atractiv la

acest sistem este faptul că ar uşura în mod evident mai mult decât oricare altul tranziţia de la un sistem la altul.

Şi totuşi, surogatul „inspecţiilor elaborate” este în mod fundamental eronat. Deşi ar putea fi util din punct de vedere economic şi util din punct de vedere politic pe parcursul tranziţiei reprezentată prin dezarmare, ar eşua ca substitut economic dintr- un motiv foarte simplu. Inspecţiile de menţinere a păcii fac parte din sistemul de război, nu din sistemul de pace. Ele presupun posibilitatea existenţei şi fabricării de armament, ceva ce nu ar putea exista într-un sistem al păcii aşa cum este el definit aici. Inspecţiile masive, de asemenea, presupun sancţiuni şi, implicit, pre-dispoziţie de război.

Aceeaşi eroare fundamentală este întâlnită şi la planurile menite a crea evident inutilele mecanisme de „reconversie a facilităţilor de apărare”. De mult discreditata idee a construirii de facilităţi de apărare „în întregime” civile este un exemplu; o alta ar fi planul de implementare a unui sistem gigantic de rachete anti- rachetă (Nike-X, şi altele) Aceste programe, desigur, sunt mai degrabă economice decât strategice. Chiar şi aşa, ele nu sunt substitute ale cheltuielilor militare, cât cel mult forme diferite ale acestora.

Una dintre variantele mai sofisticate este aceea de creare a
„Forţelor Neînarmate” ale Statelor Unite. Acestea ar menţine în mod convenabil întreaga structură instituţională militară, redirecţionând-o în principal către activităţi de binefacere socială la scară globală. Ar fi, în realitate, o formulă gigantică a Corpului Păcii. Nu există nimic inerent de nerezolvat în acest plan, iar folosirea sistemului militare existent pentru provocarea propriului său deces este deopotrivă convenabil şi ingenios. Dar, chiar şi la nivel global, cheltuielile de binefacere sociale sunt sortite, mai devreme sau mai târziu, să revină în cadrul economiei tradiţionale. Astfel că virtuţile practice tranziţionale ale unei asemenea iniţiative ar fi în cele din urmă subminate de incapacitatea ei de a servi drept stabilizator economic.

FUNCŢIA POLITICĂ

Sistemul de război face posibilă stabila guvernare a societăţilor. Şi face aceasta, în mod esenţial, prin asigurarea unei necesităţi externe unei societăţi care determină acceptarea conducerii politice. Astfel, războiul pune bazele naţiunii şi dreptului de control al guvernului asupra părţilor componente

ale

societăţii. Ce altă instituţie sau combinaţie de programe ar putea servi aceste funcţii în locul său?

Am arătat deja că sfârşitul războiului este echivalent cu dispariţia suveranităţii naţionale şi, astfel, dispariţia naţiunilor, aşa cum le cunoaştem astăzi. Dar asta nu înseamnă neapărat dispariţia naţiunilor din punct de vedere administrativ, puterea politică internă rămâne un factor esenţial pentru stabilitatea unei societăţi. „Naţiunile” produse de o epocă a păcii trebuie să găsească o sursă din care să îşi extragă autoritatea politică.

Au fost făcute o serie de propuneri urmând a guverna relaţiile dintre naţiuni în urma dezarmării totale; toate au o natură esenţial juridică. Ele contemplează noţiuni precum o Curte Mondială, sau cea a Naţiunilor Unite, investite, însă, cu autoritate reală. Ele ar putea servi sau nu scopului post-militar evident de a rezolva disputele internaţionale, dar nu este nevoie să analizăm acest aspect aici. Nici una nu ar putea oferi presiunea externă necesară unei naţiuni dintr-o lume a păcii pentru a-i putea permite acesteia să se poată organiza din punct de vedere politic.

S-ar putea argumenta că o forţă de poliţie bine înarmată, operând sub autoritatea unei asemenea „curţi” supra-naţionale ar putea foarte bine servi funcţia de inamic extern. Aceasta ar fi, totuşi, o operaţiune cu caracter militar, la fel ca şi modalităţile de inspecţie menţionate şi, ca şi acestea, s-ar afla în neconcordanţă cu premisa dispariţiei sistemului de război. Este posibil ca o variantă a „Forţelor Neînarmate” ar putea fi dezvoltată de o asemenea manieră încât activităţile sale „constructive” (binefaceri sociale) să poată fi însoţite de o „ameninţare” economică de dimensiuni şi credibilitate suficiente pentru a garanta organizarea politică. Ar contrazice oare o asemenea ameninţare premisa noastră de bază? — adică, ar fi ea oare inevitabil militară? Nu neapărat, în opinia noastră, însă suntem sceptici cu privire la capacitatea ei de a fi credibilă. De asemenea, efectul evident de destabilizare pe care l-ar produce orice proiect global de binefacere socială asupra necesarelor relaţii politice de clasă ar crea un întreg set de noi probleme de tranziţie cel puţin echivalente în magnitudine.

În realitatea, credibilitatea este esenţa problematicii creării unui substitut politic pentru război. Acesta este aspectul în care propunerile pentru cursa spaţială, în foarte multe feluri potrivite ca substitute economice pentru război, eşuează. Cel mai ambiţios

şi mai lipsit de realism proiect spaţial nu poate prin el însuşi să genereze o ameninţare externă credibilă. S-a argumentat cu insistenţă că o asemenea ameninţare ar oferi „ultima şi cea mai bună speranţă pentru pace”, etc., prin aceea că ar uni umanitatea împotriva riscului de a fi distrusă de către „creaturi” din spaţiu sau de pe alte planete. Au fost propuse experimente pentru testarea credibilităţii ameninţării unei invazii mondiale extraterestre; este posibil ca unele dintre incidentele mai greu de explicat de tipul „farfuriilor zburătoare” din ultimii ani sa fi fost, în fapt, experimente de acest gen. Iar dacă este aşa, ele cu greu ar putea fi judecate ca încurajatoare. Nu anticipăm nici o dificultate în crearea „necesităţii” unui program spaţial credibil din considerente economice, chiar şi acolo unde nu există precedente; extinderea acestora, pe considerente politice, incluzând aspecte care, din nefericire, aparţin mai degrabă de zona science-fiction, ar fi o iniţiativă mult mai îndoielnică.

Chiar şi aşa, un substitut politic eficient pentru război, ar necesita „inamici alternativi”, dintre care unii ar putea părea la fel de puţini probabili chiar şi în contextul sistemului de război curent. Ar fi posibil, de exemplu, ca poluarea masivă a mediului înconjurător să poată în cele din urmă să înlocuiască posibilitatea distrugerii în masă prin intermediul armelor nucleare drept principala ameninţare aparentă la adresa supravieţuirii speciei. Otrăvirea aerului şi a principalelor surse de apă şi hrană se află deja în stadii avansate, iar la prima vedere par promiţătoare în acest sens; ele reprezintă o ameninţare care nu poate fi soluţionată decât prin organizarea socială şi prin intermediul puterii politice. Însă indicatorii de astăzi certifică faptul că va dura între o generaţie şi o generaţie şi jumătate până poluarea mediului, oricât de severă ar fi ea, ar putea deveni suficient de ameninţătoare la scară globală şi în aşa fel încât să ofere baza posibilă pentru o asemenea soluţie.

Este adevărat că ritmul poluării ar putea fi crescut în mod selectiv în acest scop; ba, chiar şi mai mult, modificarea minoră a programelor curente de stopare a poluării ar putea grăbi suficient de mult procesul de a face această ameninţare credibilă mult mai devreme. Însă problematicile de mediu au fost atât de popularizate în ultimii ani, încât pare greu de crezut că un plan deliberat de otrăvire a mediului ar putea fi implementat de o manieră acceptabilă din punct de vedere

politic.

Oricât de improbabili ar putea părea unii dintre inamicii alternativi pe care i-am menţionat aici, suntem obligaţi să accentuăm că găsirea unuia, de o calitate şi magnitudine credibile, este vitală dacă este să se producă vreodată o tranziţie către pace fără dezintegrare socială. Este mult mai probabil, credem noi, că o asemenea ameninţare va trebui inventată, mai degrabă decât dezvoltată din împrejurări incerte. Din acest motiv, credem că specularea suplimentară asupra prezumtivei naturi a acestei ameninţări este nerecomandată în acest context. Având în vedere că avem dubii serioase asupra posibilităţii creării unui surogat politic valid, nu dorim totuşi să compromitem, prin dezbaterea prematură, soluţiile posibile a fi adoptate de către guvern.

FUNCŢIA SOCIOLOGICĂ

Dintre multele funcţii ale războiului pe care le-am grupat în această categorie, două sunt critice. Într-o lume a păcii, stabilitatea continuă a societăţii ar necesita:

1) un substitut eficient pentru instituţiile militare care pot neutraliza elementele destabilizatoare ale societăţii şi

2) o motivaţie credibilă înlocuitoare a războiului şi care să poată asigura coeziunea socială.

Primul este un element esenţial al controlului social; al doua reprezintă mecanismul de bază al adaptării scopurilor individuale la necesităţile lărgite ale societăţii.

Cele mai multe dintre propunerile, explicite sau altfel, cu privire la problema controlului alienaţilor sociali se orientează către una sau alta dintre variantele Corpului Păcii sau aşa-zisului Corp al Slujbelor drept soluţie. Cei neloiali ordinii sociale, cei nepregătiţi din punct de vedere economic, cei neconformi din punct de vedere fiziologic, „delicvenţii” radicali, cei incorigibil
„subversivi”, precum şi restul celor care nu îşi pot găsi un loc de muncă sunt consideraţi apţi a fi transformaţi, de către rigorile unui serviciu creat după precedentul militar, în lucrători sociali mai mult sau mai puţin dedicaţi. Această prezumţie pune în perspectivă şi altfel destul de rigidul plan al „Forţelor Neînarmate”.

Această problematică a fost abordată, în termenii sociologiei populare, de către Secretarul McNamara. „Chiar şi în societăţile noastre prospere avem destule motive a ne teme de tensiunile existente în rândul tinerilor defavorizaţi şi care

ajung adesea să

se manifeste prin delicvenţă şi crimă. La ce ne putem aştepta... acolo unde tensiunile în creştere vor supura, cel mai probabil, în erupţii ale violenţei şi extremismului?” Iar într-un pasaj aparent fără legătură, continuă: „Sunt de părere că ne-am putea îndrepta către remedierea inechităţii [Serviciului Selectiv de Recrutare] dacă am cere tuturor tinerilor din Statele Unite să-şi servească ţara timp de doi ani, fie într-unul din serviciile militare, fie în Corpul Păcii sau în alt serviciu de voluntariat de dezvoltare socială, în ţară sau în străinătate. Şi am putea încuraja această practică şi în alte ţări. „ Aici, ca şi în alte părţi ale acestui semnificativ discurs, Dl. McNamara şi-a îndreptat atenţia, indirect, dar în mod cert, asupra aspectului cheie al unei posibile tranziţii către pace, iar mai departe a şi indicat, tot în mod indirect, o strategie generală de obţinere a acestui deziderat, din nou formulat în limbajul sistemului de război curent.

Pare evident că Dl. McNamara şi alţi partizani ai surogatului de tipul Corpului Păcii pentru această funcţie de bază îşi argumentează opţiunea prin succesul programelor paramilitare anti-depresiune menţionate în ultima secţiune. Noi găsim precedentul uzat întru totul neadecvat în dimensiuni. Totuşi, nici lipsa unui precedent, nici echivocul sentimentalist al programelor de binefacere care caracterizează această abordare nu ar trebui să o înlăture de la atenta investigare. Ea s-ar putea dovedi viabilă
— cu condiţia, în primul rând, ca originea militară a Corpului să fie cu adevărat eliminată din modul său de operare şi, în al doilea rând, ca tranziţia de la activităţile paramilitare la cele „de dezvoltare socială” să se poată face fără a se ţine cont de atitudinea personalului Corpului sau de „valoare” activităţilor ce ar urma să fie desfăşurate.

Un alt posibil surogat pentru controlul potenţialilor inamici ai societăţii este reintroducerea, într-o formă conformă cu tehnologia modernă şi procedurile politice, a sclaviei. Până acum aceasta a fost sugerată doar în ficţiune, mai ales în operele lui Wells, Huxley, Orwell şi altor autori angrenaţi în anticiparea sociologică a viitorului. Însă, fanteziile proiectate în Minunata Lume Nouă şi 1984 par din ce în ce mai puţin plauzibile odată cu trecerea anilor de la publicarea lor. Asocierea tradiţională a sclaviei cu vechile civilizaţii pre-industriale nu ar trebui să ne facă orbi faţă de adaptabilitatea ei la formele avansate de organizare socială, şi nu ar trebui să ne împiedice nici echivalenta ei incompatibilitate tradiţională

cu valorile morale şi economice

ale vestului. Este mai mult decât posibil ca dezvoltarea unei forme de sclavie să fie o pre-condiţie esenţială pentru menţinerea controlului social într-o lume a păcii. Din punct de vedere practic, convertirea codului militar de disciplină într-o formă eufemistică de sclavie, în mod surprinzător, ar comporta ajustări minime; primul pas logic ar fi adoptarea unei forme de serviciu militar
„universal”
.

Atunci când se încearcă postularea unui substitut credibil pentru război, capabil a controla tiparele umane de comportament în beneficiul organizării sociale, puţine opţiuni se impun de la sine. Ca şi funcţia sa politică, funcţia motivaţională a războiului necesită existenţa unui inamic social cu adevărat ameninţător. Principala diferenţă constă în aceea că, în scopul motivării loialităţii primare, în mod distinct faţă de cea a acceptării autorităţii politice, „inamicul alternativ” trebuie să implice o încă şi mai imediată, directă şi tangibilă ameninţare cu distrugerea. El trebuie să justifice în mod convenabil necesitatea de a lua şi de a da un „preţ de sânge” în diverse arii de interes uman.

Luând aceste aspecte în considerare, potenţialii inamici menţionaţi anterior ar fi insuficienţi. Una dintre excepţii ar putea fi modelul poluării mediului, în cazul în care pericolul în care ar pune societatea ar fi cu adevărat iminent. Aceste modele fictive ar trebui să aducă cu sine o extraordinară capacitate de convingere, accentuate prin posibilitatea incontestabilă a pierderii de vieţi omeneşti; construcţia unei structuri religioase sau mitologice actualizate pentru a servi acestui scop prezintă dificultăţi în timpurile noastre, însă în mod cert trebuie luată în considerare.

Creatorii de jocuri au sugerat, în alte contexte, dezvoltarea de „jocuri sângeroase” în scopul controlării impulsurilor agresive individuale. Este un comentariu ironic asupra stadiului curent al studiilor de război şi pace faptul că s-a lăsat la îndemâna producătorilor de film, mai degrabă decât a oamenilor de ştiinţă, să creeze un model pentru acest concept, la nivelul inconsistent al melodramei populare şi sub forma vânătorii de oameni. Dintr-o perspectivă realistă, o asemenea practică ar putea fi socializată, în maniera Inchiziţiei Spaniole sau a mai puţin formalelor procese ale vrăjitoarelor din alte vremuri şi în scopul „purificării sociale”,

„securităţii de stat” sau oricare alt motiv deopotrivă acceptabil şi credibil pentru societăţile post-război. Fezabilitatea unei asemenea versiuni actualizate a încă unei instituţii antice, deşi

îndoielnică, este cum mult mai puţin îndoielnică decât noţiunea exaltată a multor planificatori ai păcii că se poate produce o stare de pace durabilă fără examinarea minuţioasă a fiecărui surogat posibil pentru funcţiile esenţiale ale războiului. Este vorba aici, într-un fel, de căutarea lui William James a acelui „echivalent moral al războiului”.

Este, de asemenea, posibil ca aceste două funcţii dezbătute în această secţiune să poată fi servite simultan, în sensul împământenirii elementelor anti-sociale, pentru care este necesară o instituţie de control, ca „inamicul alternativ” necesar pentru a menţine coeziunea socială. Creşterea ireversibilă şi de neoprit a ne-angajabilităţii la toate nivelurile societăţii şi extinderea similară a alienării generalizate faţă de valorile sociale acceptate ar putea face necesar un asemenea program chiar şi ca factor complementar al războiului. Ca şi mai înainte, nu vom specula asupra formei specifice pe care ar putea-o îmbrăca un asemenea program, decât pentru a menţiona că, din nou, există un amplu precedent în tratamentul acordat grupurilor etnice, prezumptiv ameninţătoare, pe parcursul anumitor perioade istorice.

FUNCŢIA ECOLOGICĂ

Luând în calcul neajunsurile războiului ca mecanism de control selectiv al populaţiei, crearea unui substitut pentru această funcţie ar putea să pară relativ simplu. Teoretic, chiar aşa şi stau lucrurile, însă problema momentului tranziţiei către un nou instrument de menţinere a echilibrului ecologic face mai puţin certă fezabilitatea substituirii.

Trebuie amintit că limitarea războiului în îndeplinirea acestei funcţii este una în totalitate de natură eugenică. Războiul nu a fost niciodată progresiv din punct de vedere genetic. Însă, ca sistem de menţinere a controlului populaţiei în scopul supravieţuirii speciei, el este inatacabil. Şi, aşa cum a fost deja arătat, natura războiului însăşi se află într-un proces de tranziţie. Tendinţele curente în practicile de război — bombardarea strategică crescută de ţinte civile şi importanţa militară acordată astăzi distrugerii surselor de supravieţuire (prin opoziţie cu bazele şi personalul pur „militare”) — sugerează că o îmbunătăţire calitativă substanţială este în desfăşurare. În ideea continuării sistemului de război, este mai mult decât probabil că şi caracteristica selectiv-regresivă a războiului va fi fost inversată,

pe măsură ce victimele sale devin tot mai reprezentative din punct de vedere genetic pentru societăţile lor.

Nu există nici o îndoială că doar universalizarea cerinţei ca procrearea să fie limitată la produsele înseminării artificiale ar putea asigura un substitut complet şi adecvat pentru controlul nivelului populaţiei. Un asemenea sistem de reproducere ar avea, în mod evident, avantajul net al posibilităţii administrării eugenice directe. Dezvoltarea sa predictibilă — concepţie şi creştere embrionică care să se producă în totalitate în condiţii de laborator — ar extinde acest tip de control către rezultatul lor logic. Funcţia ecologică a războiului ar fi, în aceste circumstanţe, nu doar depăşită ci de-a dreptul uzurpată în termeni de eficacitate.

Pasul intermediar indicat — controlul total al concepţiei cu ajutorul uneia dintre variantele omniprezentei „pilule", introdusă în sursele de apă sau anumite alimente specifice, cu precauţia unui „antidot" controlat — se află deja în dezvoltare. Nu se prevede a exista necesitatea revenirii la oricare dintre practicile depăşite menţionate în secţiunea anterioară (infanticid, etc.) aşa cum poate ar fi fost necesar dacă posibilitatea unei tranziţii către pace ar fi survenit în urmă cu două generaţii.

Adevărata problemă în acest caz, aşadar, nu este legată de viabilitatea acestui substitut pentru război, ci de problemele politice implicate de efectuarea sa. El nu poate fi implementat câtă vreme sistemul de război se află încă în stare de funcţionare. Motivul este unul foarte simplu: populaţia în exces este materialul său de lucru. Atâta vreme cât orice societate contemplează posibilitatea chiar şi îndepărtată a războiului, ea trebuie să menţină un nivel maxim suportabil al populaţiei, chiar şi atunci când acest lucru poate conduce la situaţii critice din punct de vedere economic. Acest fapt este paradoxal, având în vedere rolul de reducere al excesului de populaţie al războiului, dar poate fi înţeles destul de lesne. Războiul controlează nivelul general al populaţiei, însă interesul ecologic al oricărei societăţi anume este acela de a-şi menţine hegemonia în raport cu alte societăţi. Analogia evidentă se poate vedea în orice întreprindere economică de pe piaţa liberă. Practicile care dăunează societăţii în întregul său — deopotrivă competitive şi monopolizatoare — sunt stârnite de conflictul dintre motivaţiile economice ale intereselor de capital individuale. Precedentul evident poate fi regăsit în aparent

iraţionalele dificultăţi politice care au blocat

adoptarea universală a unor metode simple de contracepţie. Chiar şi aşa, naţiuni care au nevoie disperată de creşterea ratei nefavorabile producţie-consum nu sunt dispuse să îşi rişte posibilele necesităţi militare pentru următorii douăzeci de ani în acest scop. Controlul unilateral al populaţiei, aşa cum era practicat în Japonia antică şi alte societăţi izolate iese din discuţie în lumea de astăzi.

Având în vedere că soluţia eugenică nu poate fi obţinută până când nu este efectuată tranziţia către sistemul de pace, de ce să nu aşteptăm? Oricine ar fi înclinat să fie de acord cu această poziţie. Aşa cum am menţionat mai devreme, există astăzi posibilitatea reală a unei nemaiîntâlnite crize globale pe care sistemul de război să nu o poată împiedica. Dacă aceasta se va produce înainte ca tranziţia stabilită de comun acord către pace să fie finalizată, rezultatul ar putea fi unul ireversibil dezastruos. Este clar că nu există o soluţie pentru această dilemă; este un risc ce trebuie asumat. Dar pare să susţină teoria conform căreia, dacă este să se ia decizia de a elimina sistemul de război, ar fi bine ca aceasta să se facă mai degrabă mai devreme decât mai târziu.

FUNCŢIILE CULTURALE ŞI ŞTIINŢIFICE

Strict vorbind, funcţiile războiului de factor determinant al valorilor culturale şi de prim factor de progres ştiinţific s-ar putea dovedi a nu fi critice într-o lume fără război. Criteriul nostru pentru funcţiile de bază non-militare ale războiului a fost: Sunt ele esenţiale pentru supravieţuirea şi stabilitatea societăţii? Nevoia absolută de substitute pentru factorii determinanţi ai valorilor culturale şi de progresul continuu al cunoştinţelor ştiinţifice nu a fost stabilită. Credem, totuşi, că este în interesul acelora pentru care aceste funcţii au o importanţă subiectivă, să se ştie la ce anume s-ar putea aştepta ei în domeniile culturii şi ştiinţelor în urma tranziţiei către pace.

În ceea ce priveşte artele, nu există nici un motiv pentru a crede că ele vor dispărea, ci doar că îşi vor modifica trăsăturile şi într-o oarecare măsură importanţa socială. Eliminarea războiului le-ar lipsi, în timp, de principala lor forţă creatoare, însă ar fi active pe perioada tranziţiei, şi poate încă o generaţie după aceea, timp în care s-ar face trecerea progresivă de la temele de tipul conflictelor socio-moral inspirate de sistemul de război către limbajul specific al sensibilităţii pure. În acelaşi timp, ar trebui să apară o nouă estetică. Indiferent care ar fi

numele, forma sau

motivaţia acesteia, funcţia ei va fi aceea de a susţine, în limbajul adecvat noii epoci, pe vremuri-discreditata teorie a artei care se face pentru sine însăşi. Această estetică ar respinge răspicat cerinţa clasică a conflictului para-militar ca bază de conţinut fundamental al marilor opere de artă. În cele din urmă, efectul acestei filosofii artistice a unei lumii a păcii ar fi acela de democratizare extremă, în sensul că o subiectivitate larg acceptată a standardelor artistice ar echivala cu „valorile” ei noi şi lipsite de conţinut.

Ceea ce este de aşteptat să se întâmple este că artei i se va conferi statutul pe care l-a avut cândva în unele sisteme sociale primitive orientate către valorile păcii. Este vorba de funcţia pur decorativă, de amuzament şi joacă, şi întru totul eliberată de responsabilitatea exprimării valorilor şi conflictelor socio-morale ale societăţii dominate de război. Este interesant de observat că piatra de temelie pentru o asemenea estetică eliberată de valori este pusă încă de astăzi prin experimentele în arta fără conţinut, probabil în anticiparea unei lumi lipsite de conflict. S-a dezvoltat un cult în jurul unui nou tip de determinism cultural care sugerează că este forma tehnologică a unei exprimări culturale cea care îi dă valoare mai degrabă decât aparenta sa semnificaţie de conţinut. Sugestia evidentă a acestui concept este aceea că nu există artă „bună” sau „rea”, ci doar artă adecvată (tehnologic) timpurilor sale şi artă care nu este adecvată. Efectul cultural a fost promovarea construcţiilor circumstanţiale şi a expresiilor neplanificate; el neagă artei relevanţa secvenţialităţii logice. Semnificaţia sa în acest context este aceea că asigură un model de lucru pentru cultura eliberată de valori despre care e rezonabil să credem că vom avea parte într-o lume a păcii.

În ceea ce priveşte ştiinţa, la prima vedere ar părea că un program gigantic de cercetare spaţială, cel mai promiţător dintre surogatele economice ale războiului, ar putea, de asemenea, servi drept stimulentul de bază şi pentru cercetarea ştiinţifică. Totuşi, lipsa inerentă a fundamentalelor conflicte sociale organizate din munca de cercetare spaţială îl înlătură ca substitut motivaţional adecvat pentru război atunci când este aplicat ştiinţelor „pure”. Dar ar putea, fără îndoială, să susţină gama largă de activităţi tehnologice pe care un buget spaţial de dimensiuni militare le-ar necesita. Un program de binefacere socială la scară similară ar putea produce un impuls comparabil pentru dezvoltarea tehnologiilor mai puţin înalte, în special

în medicină, metode

avansate de construcţii, psihologie educaţională, etc. Surogatul eugenic pentru funcţia ecologică a războiului ar necesita, totodată, cercetare continuă în anumite arii ale ştiinţelor vieţii.

În afara acestor substitute parţiale pentru război, ar trebui ţinut minte faptul că imboldul dat progresului ştiinţific de către marile războaie ale ultimilor o sută de ani şi, încă şi mai mult, de către anticiparea celui de-al treilea război mondial, a fost major din punct de vedere intelectual şi material. Am descoperit că dacă sistemul de război ar fi eliminat mâine, acest imbold a fost atât de mare, încât, în mod rezonabil, căutarea cunoştinţelor ştiinţifice
şi-ar urma nestingherită cursul fără a se diminua considerabil probabil timp de încă două decade. După care ar continua, descrescând într-un tempo progresiv, pentru cel puţin încă două decade înainte de epuizarea „contului bancar" curent al problemelor nerezolvate. După standardul impus de întrebările pe care am învăţat astăzi să le punem, în acest caz nu ar mai exista nimic necunoscut care să mai merite să fie cunoscut; nu putem concepe, prin definiţie, care sunt întrebările ştiinţifice de pus odată ce acestea pe care le înţelegem astăzi îşi vor fi găsit răspunsul.

Aceasta duce, inevitabil, către o altă chestiune: valoarea intrinsecă a infinitei căutări a cunoştinţelor. Desigur, ne abţinem de la judecăţi independente în acest studiu, dar este pertinent să indicăm faptul că o minoritate substanţială a lumii ştiinţifice este de părere că cercetările ar trebui restrânse în oricare dintre ipoteze. Această opinie este în sine un factor pentru luarea în considerare a necesităţii unui substitut pentru funcţia ştiinţifică a războiului. Trebuie, de asemenea, să luăm act în mod oficial de precedentul oferit de lungile perioade din istoria umanităţii, care se întind adesea chiar şi pe parcursul a mii de ani, în care progresului ştiinţific nu i-a fost conferit vreo valoare intrinsecă, iar societăţile stabile au supravieţuit şi prosperat. Deşi acest lucru nu ar fi fost posibil în lumea industrială modernă, nu putem fi siguri că nu va putea fi din nou posibil într-o viitoare lume a păcii.

SECŢIUNEA 7 - REZUMAT ŞI CONCLUZII NATURA RĂZBOIULUI

Războiul nu este, aşa cum se crede în mod obişnuit, în esenţă un instrument politic utilizat de către naţiuni cu scopul de a-şi extinde sau apăra valorile lor politice explicite sau

interesele lor economice. Dimpotrivă, el însuşi este principala forţă de

organizare pe baza căreia sunt construite toate societăţile moderne. Cauza comună cel mai adesea atribuită războaielor este aparenta interferare a unei naţiuni cu interesele alteia. Însă, la rădăcina tuturor diferendelor vizibile dintre naţiuni stau cerinţele de dinamică ale sistemului de război însuşi pentru conflicte armate periodice. Promptitudinea de a face război caracterizează sistemele sociale moderne în mai mare măsură decât valorile lor economice şi politice, pe care el le conţine.

Analizele economice cu privire la problemele anticipate în cazul unei tranziţii către pace nu au recunoscut primatul lărgit al războiului în definirea sistemelor sociale. Ceea ce este valabil, cu rare şi doar parţiale excepţii, şi în cazul modelelor „scenariilor” de dezarmare. Din acest motiv, valoarea acestei munci anterioare este limitată la aspectele de mecanică ale tranziţiei.

Anumite aspecte ale acestor modele ar putea fi eventual aplicabile situaţiei reale a reconversiei către pace; aceasta va depinde de compatibilitatea lor cu un plan de pace substanţial mai degrabă decât procedural. Un asemenea plan poate fi dezvoltat numai pe baza premisei înţelegerii complete a naturii sistemului de război pe care îşi propune să-l abolească, ceea ce la rândul său presupune înţelegerea detaliată a funcţiilor pe care sistemul de război le îndeplineşte pentru societate. El va necesita construcţia detaliată şi fezabilă a unui sistem de substitute pentru aceste funcţii atât de necesare pentru stabilitatea şi supravieţuirea societăţilor umane.

FUNCŢIILE RĂZBOIULUI : FUNCŢIA VIZIBILĂ, MILITARĂ

Funcţia vizibilă, militară, a războiului nu necesită elucidare; nu este doar evidentă, ba chiar irelevantă în tranziţia către starea de pace, în care ea va fi prin definiţie superfluă. Ea este, de asemenea, subsidiară ca semnificaţie socială funcţiilor implicite non-militare ale războiului; acele funcţii critice pentru tranziţie pot fi rezumate în cinci grupe principale.

ECONOMICĂ

Războiul a asigurat şi în societăţile antice şi în cele moderne un sistem sigur pentru stabilizarea şi controlul economiilor naţionale. Nici o metodă alternativă de control nu a fost încă testată în cadrul unei economii complexe şi nu s-a dovedit comparabilă, nici pe departe, în aria de acoperire sau

eficacitate.

POLITICĂ

Iminenţa permanentă a războiului reprezintă fundaţia pentru o guvernare stabilă; ea asigură baza necesară acceptării autorităţii politice. Ea a dat societăţilor posibilitatea menţinerii necesarelor diferenţe de clasă socială şi a asigurat subordonarea cetăţenilor faţă de stat, prin virtutea puterilor de război reziduale inerente conceptului de naţiune. Nici o putere politică modernă nu a reuşit să îşi controleze cu succes alegătorii o dată ce a eşuat în menţine credibilitatea continuă a unei ameninţări externe cu războiul.

SOCIOLOGICĂ

Războiul, prin intermediul instituţiilor sale militare, a servit în mod unic societăţile de-a lungul istoriei cunoscute, ca un indispensabil controlor al dizidenţei sociale şi a tendinţelor anti-sociale. Ca şi cea mai formidabilă ameninţare la adresa vieţii înseşi, şi singura posibilă a fi micşorată exclusiv prin intermediul organizării sociale, a jucat încă un rol echivalent fundamental: sistemul de război a asigurat mecanismul prin care forţele motivaţionale ale comportamentului uman au fost transformate în legături de loialitate socială. El a asigurat astfel gradul de coeziune socială necesară viabilităţii naţiunilor. Nici o altă instituţie sau grup de instituţii, din societăţile moderne, nu au servit cu succes aceste funcţii.

ECOLOGICĂ

Războiul a fost principalul factor evoluţionar în scopul menţinerii unui echilibru ecologic satisfăcător între numărul de oameni şi resursele existente necesare supravieţuirii lor. Aceasta este o trăsătură unică a speciei umane.

CULTURALĂ ŞI ŞTIINŢIFICĂ

Promovarea valorilor războiului a determinat standardele de bază ale valorii artistice şi a asigurat sursa motivaţională fundamentală pentru progresul ştiinţific şi tehnologic. Concepte precum acelea că arta exprimă valori independente de formele în care sunt exprimate sau că urmărirea încununată de succes a obţinerii de cunoştinţe are valoare socială intrinsecă au fost cu mult timp în urmă general acceptate în societăţile moderne; dezvoltarea artelor şi ştiinţelor în acest răstimp a fost corolară dezvoltării paralele a armamentului.

SUBSTITUTE PENTRU FUNCŢIILE RĂZBOIULUI: CRITERII

Funcţiile anterior amintite ale războiului sunt esenţiale pentru supravieţuirea sistemelor sociale pe care le cunoaştem astăzi. Cu două excepţii posibile, ele sunt de asemenea esenţiale oricărei organizări sociale stabile pentru a putea supravieţui într- o lume fără război. Dezbaterile asupra direcţiilor şi modalităţilor tranziţiei către o asemenea lume sunt lipsite de sens afară de cazul în care a) sunt create instituţii capabile să îndeplinească aceste funcţii, sau b) se poate argumenta pe baze solide că pierderea totală sau parţială a uneia dintre aceste funcţii nu duce în mod implicit la compromiterea viabilităţii societăţilor viitoare. Asemenea instituţii substitutive şi ipoteze trebuie să îndeplinească o varietate de criterii. În mare, ele trebuie să fie fezabile din punct de vedere tehnic, acceptabile din punct de vedere politic şi potenţial credibile pentru membrii societăţilor care le adoptă. Specific, criteriile trebuie caracterizate după cum urmează:

ECONOMIC

Un surogat economic acceptabil pentru sistemul de război va necesita cheltuirea de resurse în scopuri complet ne- productive la un nivel comparabil cu cel al cheltuielilor militare altfel cerute de către dimensiunile şi complexitatea fiecărei societăţi în parte. Acest sistem substitutiv de aparente „pierderi” trebuie să aibă o natură care să îi permită să rămână independent de economia obişnuită a cererii şi ofertei; el trebuie să rămână la dispoziţia controlului politic arbitrar.

POLITIC

Un substitut politic viabil pentru război trebuie să postuleze existenţa unei ameninţări externe societăţii şi de o natură şi un nivel suficiente pentru a necesita organizarea socială şi acceptarea autorităţii politice.

SOCIOLOGIC

În primul rând, în absenţa permanentă a războiului, trebuie create noi instituţii care să asigure controlul eficient al segmentelor sociale distructive ale societăţii. În al doilea rând, în scopul ajustării dinamicilor fiziologice şi psihologice ale comportamentului uman la necesităţile societăţii, un substitut credibil pentru război trebuie să genereze o teamă faţă de distrugerea personală omniprezentă şi uşor de înţeles. Această

teamă trebuie să fie de o natură şi un nivel suficiente pentru a

asigura aderarea la valorile societale, până la nivelul în care ele sunt acceptate ca superioare valorilor vieţii omeneşti individuale.

ECOLOGIC

Un substitut al războiului în funcţia sa unic umană ca sistem de menţinere a nivelului populaţiei trebuie să asigure supravieţuirea, dacă nu obligatoriu îmbunătăţirea speciei, în termenii relaţiei acesteia cu resursele mediului înconjurător.

CULTURAL ŞI ŞTIINŢIFIC

Un surogat pentru această funcţie a războiului ca factor determinant al valorilor culturale trebuie să asigure crearea unei baze de conflicte socio-morale de o forţă şi cu un scop echivalent irezistibile. O bază motivaţională substitutivă pentru căutarea cunoştinţelor ştiinţifice trebuie să fie în mod similar impulsionată printr-un comparabil sens al necesităţii interne.

SUBSTITUTE PENTRU FUNCŢIILE RĂZBOIULUI: MODELE

Următoarele instituţii substitutive, printre multe altele, au fost propuse pentru luarea în considerare ca înlocuitori pentru funcţiile non-militare ale războiului. Faptul că ele nu au fost originar înaintate cu acest scop nu înlătură şi nu invalidează posibilitatea aplicării lor aici.

ECONOMICE

a) Un program vast de binefacere socială, direcţionat înspre îmbunătăţirea la maximum a condiţiilor generale de viaţă. b) Un program de cercetare spaţială gigantic şi fără finalitate, caracterizat prin ţinte de neatins. c) Un sistem generalizat şi permanent de inspectare a dezarmării sau variante ale unui asemenea sistem.

POLITICE

a) O forţă de poliţie internaţională virtual omnipotentă. b) O recunoscută şi acceptată ameninţare extraterestră. c) Poluarea masivă globală a mediului înconjurător. d) Inamici alternativi fictivi.

SOCIOLOGICE:

FUNCŢIE DE CONTROL

a) Programe derivate în mare din modelul Corpului Păcii. b) O formă modernă şi sofisticată de sclavie.

FUNCŢIE MOTIVAŢIONALĂ

a) Poluare intensificată a mediului înconjurător. b) Noi religii sau alte mitologii. c) Jocuri sângeroase cu scop social. d) Modele combinate.

ECOLOGICE

Un program vast de eugenie aplicată.

CULTURALE

Nu sunt oferite instituții substitutive.

ŞTIINŢIFICE

Cerinţele secundare ale programelor de cercetare spaţiale, binefacere socială şi/sau eugenie.

SUBSTITUTE PENTRU FUNCŢIILE RĂZBOIULUI: EVALUARE

Modelele prezentate mai sus reflectă doar începutul căutării de instituţii substitutive pentru funcţiile războiului, mai degrabă decât o simplă recapitulare a alternativelor. Ar fi deopotrivă imatur şi neadecvat, aşadar, să oferim judecăţi finale asupra aplicabilităţii lor la tranziţia către pace sau perioada imediat următoare acesteia. Mai mult decât atât, având în vedere că proiectul necesar dar complex de corelare a compatibilităţii surogatelor propuse pentru diferitele funcţii nu este admisibil a fi executat în timpurile noastre decât într-o manieră impecabilă, am ales să excludem corelaţiile ipotetice efectuate, ele nefiind adecvate din punct de vedere statistic. Chiar şi aşa, câteva comentarii generale cu privire al aceste „soluţii" de funcţii propuse vor indica sfera dificultăţilor din această etapă a planificării păcii.

ECONOMICE

Modelul de binefacere socială nu este aşteptat a putea să rămână în afara economiei obişnuite după parcurgerea etapei ei principale de investiţie de capital; astfel, valoarea sa în îndeplinirea acestei funcţii nu poate fi altfel decât temporară. Substitutul cercetării spaţiale pare să îndeplinească ambele criterii principale şi ar trebui examinat în detaliu, în special cu privire la efectul său probabil asupra celorlalte funcţii ale războiului. Mecanismele de „inspecţie elaborată", deşi atractive la prima vedere, sunt neconcordante cu premisa de bază a unei tranziţii către pace. Varianta „Forţelor Neînarmate", similară din

punct de vedere logistic, prezintă aceleaşi impedimente ca şi modelul general de binefacere socială.

POLITICE

Ca şi modelele de inspecţie surogat, propunerile pentru crearea unei forţe de poliţie plenipotenţiare sunt inerent incompatibile cu sfârşitul sistemului de război. Varianta „Forţelor Neînarmate”, cu amendamentul ca acestea să includă şi puteri nelimitate de acordare de sancţiuni economice, ar putea fi extinsă pentru a constitui un inamic extern credibil. Dezvoltarea unei ameninţări acceptabile din spaţiul extraterestru, cel mai probabil complementară surogatului economic de cercetare spaţială nu pare promiţătoare în termeni de credibilitate. Modelul poluării mediului nu pare suficient de adecvat controlului social imediat, decât prin eventuala accelerare arbitrară a ratelor de poluare curente; aceasta, în schimb, ridică problema aceptabilităţii din punct de vedere politic. Noi abordări, mai puţin regresive, de creare de „inamici” globali fictivi invită la investigare ulterioară.

SOCIOLOGICE

FUNCŢIA DE CONTROL

Deşi diferitele substitute propuse pentru această funcţie, de obicei inspirate în mare după modelul Corpului Păcii, par a fi în mare parte inadecvate în ceea ce priveşte capacitatea lor de acoperire, ele nu ar trebui excluse fără a fi examinate detaliat în viitor. Sclavia, într-o formă modernă tehnologic şi conceptual eufemizată s-ar putea dovedi a fi o instituţie mult mai flexibilă şi eficientă în această zonă de interes.

FUNCŢIA MOTIVAŢIONALĂ

Deşi nici una dintre propunerile substitutive pentru război ca asigurator al loialităţii sociale nu poate fi exclusă la prima vedere, fiecare dintre acestea prezintă dificultăţi specifice serioase. Ameninţările intensificate de mediu ar putea produce pericole ecologice; crearea de noi mituri s-ar putea dovedi a nu mai fi fezabilă din punct de vedere politic; jocurile sângeroase şi ritualurile sunt infinit mai uşor de conceput decât de implementat. O instituţie care ar combina această funcţie cu cea anterioară, bazată, fără a-l imita, pe precedentul represiunii etnice organizate garantează cel puţin necesitatea unei examinare atentă.

ECOLOGICE

Singura problemă aparentă în implementarea unui substitut eugenic echivalent pentru război este cea a alegerii momentului; el nu poate fi pus în aplicare înainte ca tranziţia către pace să fie finalizată, ceea ce induce un grav risc provizoriu de eşec ecologic.

CULTURALE

Nici un substitut plauzibil nu a fost încă propus pentru această funcţie. S-ar putea, la fel de bine, ca un factor de determinare al valorilor culturale să nu fie necesar pentru supravieţuirea unei societăţi stabile.

ŞTIINŢIFICE

Aceleaşi afirmaţii ar putea fi făcute şi în cazul funcţiei războiului ca impuls fundamental în acumularea de cunoştinţe. Totuşi, implementarea fie a unui program gigantic de cercetare spaţială, fie a unui program major de eugenie ar putea asigura motivaţia pentru tehnologii specifice.

CONCLUZII GENERALE

Se pare, pe baza celor anterioare, că nici un program sau combinaţie de programe propuse până acum pentru o tranziţie către pace nu s-au apropiat nici pe departe de acoperirea cerinţelor funcţionale vaste ale unei lumi fără război. Deşi unul dintre sistemele proiectate a îndeplini funcţia economică a războiului pare promiţătoare, acelaşi optimism nu poate fi exprimat şi cu privire la sferele sociologică şi politică, în mod echivalent esenţiale. Celelalte funcţii principale non-militare ale războiului — ecologică, culturală, ştiinţifică — ridică diverse probleme, dar cel puţin este posibil ca proiectarea detaliată de substitute în aceste domenii să nu fie pre-condiţională pentru tranziţie. Şi mai important, nu este suficientă dezvoltarea de substitute adecvate, ci separate pentru funcţiile principale ale războiului; ele trebuie să fie în totalitate compatibile şi să nu fie în nici un fel auto-eliminatorii.

Până când un asemenea program unificat este dezvoltat, cel puţin în ipoteză, este imposibil pentru acest grup sau pentru oricare altul să furnizeze răspunsuri semnificative pentru întrebările care ne-au fost prezentate iniţial. Atunci când suntem întrebaţi care este modalitatea cea mai adecvată de pregătire pentru pace trebuie să răspundem, cât se poate de ferm, că

sistemul de război nu poate fi în mod responsabil lăsat să dispară înainte:

1) de a şti cu exactitate ce anume dorim să instalăm în locul său şi

2) de a fi siguri că aceste instituţii substitutive îşi vor servi scopurile, în termenii supravieţuirii şi stabilităţii societăţii.

Abia ulterior ar exista suficient timp pentru elaborarea metodelor de efectuare a tranziţiei; programele procedurale trebuie să urmeze şi nu să preceadă soluţiile de substanţă.

Asemenea soluţii, dacă ele există cu adevărat, nu vor putea fi produse fără o revizuire revoluţionară a modelelor de gândire de până acum — considerate a fi fost adecvate studierii păcii. Faptul că am examinat aceste întrebări fundamentale fără patimă şi dintr-o perspectivă lipsită de judecăţi de valoare nu ar trebui să inducă ideea că nu înţelegem dificultăţile intelectuale şi emoţionale care trebuie depăşite la toate nivelurile de decizie înainte ca aceste întrebări să fie acceptate de către alţii drept ceea ce sunt. Acestea reflectă, la un nivel intelectual, tradiţionala rezistenţă emoţională la noile (mult mai letale şi astfel, mult mai
„şocante”) tipuri de armament. Subestimatul comentariu al pe atunci senatorului Hubert Humphrey cu referire la publicarea studiului DESPRE RĂZBOIUL TERMONUCLEAR este încă de mare actualitate: „Noile Idei, în special acelea care par să contrazică opinia asumată în mod curent sunt întotdeauna dureros de contemplat.”

De asemenea, doar pentru că nu am abordat-o, nici nu minimalizăm masiva reconciliere a conflictelor de interese cu acordurile interne dar şi internaţionale pe care un parcurs real către pace le presupune. Acest factor a fost exclus din sfera sarcinii noastre, însă am fi neglijenţi dacă nu am recunoaşte importanţa sa. Cu toate că nu există nici un obstacol de netrecut în calea ajungerii la un asemenea acord generalizat, interesul formidabil pe termen scurt al unor grupuri private şi al elitei militare în menţinerea sistemului de război este recunoscut la scară largă. Rezistenţa faţă de pace care provine din aceste interese este doar tangenţială, pe termen lung, funcţiilor de bază ale războiului, însă ea nu va fi depăşită cu uşurinţă, în această ţară sau oriunde altundeva. Unii observatori, în realitate, sunt de părere că ea nu va putea fi

niciodată depăşită în timpurile noastre, că preţul păcii este, pur şi simplu, prea mare. Aceasta

impune asupra concluziilor noastre finale ideea că, în cele din urmă, alegerea momentului de transfer către instituţiile substitutive s-ar putea dovedi a fi factorul cheie din punct de vedere a fezabilităţii lor politice.

Este incert, la această dată, dacă pacea va fi vreodată posibilă. Este mai degrabă discutabil, după standardul obiectiv al supravieţuirii sociale continue, mai mult decât după cel al pacifismului emoţional, dacă ar fi dezirabilă, chiar şi dacă s-ar demonstra posibilitatea obţinerii ei. Sistemul de război, cu toată repulsia subiectivă a unor segmente importante ale „opiniei publice” faţă de el, şi-a demonstrat eficacitatea încă de la începutul istoriei cunoscute; el a asigurat baza pentru dezvoltarea multor civilizaţii impresionante prin durabilitate, inclusiv a celei care este dominantă astăzi. El a asigurat în mod continuu priorităţi sociale inechivoce. Este, ca întreg, o cantitate cunoscută. Un sistem de pace viabil presupunând că problematicile esenţiale şi complexe ale instituţiilor substitutive ridicate în Raport sunt deopotrivă soluţionabile şi soluţionate, ar fi în continuare o incursiune în necunoscut, cu inevitabilele riscuri care însoţesc neprevăzutul, oricât ar fi acestea de mici şi oricât de bine ne-am pregăti.

Factorii de decizie guvernamentali au tendinţa de a alege pacea în detrimentul războiului oriunde există o opţiune reală, deoarece pacea pare să fie opţiunea mai „sigură”. În contextul imediat este posibil să pară că au dreptate. Dar în termenii stabilităţii sociale pe termen lung, alegerea validă este cea opusă. La nivelul nostru curent de cunoştinţe şi capacitate de deducţie, este războiul cel care trebuie identificat cu stabilitatea, iar pacea drept cea care trebuie identificată cu speculaţia socială, oricât de justificată ar părea această speculaţie, în termenii valorilor morale sau emoţionale subiective. Un fizician nuclear a remarcat odată, în legătură cu un posibil acord de dezarmare: „Dacă am putea schimba lumea într-o lume în care nu s-ar mai putea fabrica arme, asta ar însemna stabilizare. Însă acordurile la care ne putem aştepta cu Uniunea Sovietică ar însemna destabilizare.” Calificările sau părtinirile sunt în mod egal irelevante; orice stare de pace totală reală, indiferent pe ce cale ar fi obţinută, ar fi destabilizatoare până la a se dovedi altfel.

Dacă ar fi necesar în acest moment să se opteze irevocabil pentru păstrarea sau eliminarea sistemului de război, prudenţa ar dicta prima opţiune. Dar încă nu este necesar,

oricât ar părea

de târziu. Şi mult mai mulţi factori trebuie să intre în ecuaţia război-pace decât se poate aştepta să descopere până şi cea mai decisă căutare de instituţii alternative pentru funcţiile războiului. Un asemenea grup de factori a fost menţionat doar în treacăt în acest Raport; el priveşte posibilitatea epuizării sistemului de război însuşi. Am punctat, de exemplu, limitările războiului în ceea ce priveşte îndeplinirea funcţiei sale ecologice şi scăderea în importanţă a acestui aspect al războiului. Desigur, aceasta nu conduce imaginaţia până la vizualiza evoluţii comparabile care ar putea compromite eficacitatea războiului, de exemplu, ca şi controlor economic sau ca organizator al loialităţii sociale. Totuşi, oricât ar fi de îndepărtată, această posibilitate serveşte drept memento că toate calculele pentru preîntâmpinarea situaţiilor neprevăzute nu doar cântăresc un grup de riscuri în comparaţie cu un altul, ci necesită, totodată, respectul cuvenit posibilităţii existenţei unor erori de ambele părţi ale cântarului.

Alte motivaţii corespunzătoare pentru investigarea de direcţii alternative şi modalităţi de îndeplinire a funcţiilor curente ale războiului sunt strict politice. Este posibil ca una sau mai multe dintre naţiunile suverane importante să ajungă, prin intermediul unor programe de conducere ambiţioase, în postura în care o clasă conducătoare să piardă controlul asupra opiniei publice sau asupra capacităţii sale de a motiva un război dezirabil. Nu este greu de imaginat, în asemenea condiţii, o situaţie în care asemenea guverne ar putea fi forţate să iniţieze proceduri serioase de dezarmare la scară globală (provocate eventual de explozii nucleare „accidentale") şi că astfel de negocieri ar putea duce la disoluţia instituţiilor militare. Aşa cum Raportul nostru a arătat fără echivoc, aceasta ar putea fi o situaţie catastrofală. Pare evident că, în cazul în care o parte importantă a lumii ar plonja într-o fără prea multe avertismente într-o pace necugetată, până şi pregătirea parţială sau inadecvată ar fi mai bună decât lipsa totală de pregătire. Diferenţa s-ar putea dovedi de-a dreptul critică. Modelele luate în considerare în capitolul precedent, deopotrivă cele care par promiţătoare şi cele care nu par, au o trăsătură pozitivă în comun — o inerentă flexibilitate în etapizare. Şi, în ciuda împotrivirii noastre faţă de iniţierea de proceduri de tranziţie către pace fără o pregătire minuţioasă şi substanţială, guvernul nostru trebuie totuşi să fie pregătit să meargă în această direcţie cu oricât de limitate resurse de planificare existente la un moment dat sau altul — dacă circumstanţele o

cer. O abordare arbitrară de tipul „totul sau nimic” nu este mai realistă în

conceperea unui program de soluţionare a problemelor păcii decât în oricare alt domeniu.

Însă principalul motiv de îngrijorare în legătură cu continua eficacitate a sistemului de război, şi motivul încă şi mai important pentru amânarea planificării păcii se află în caracterul înapoiat al programelor curente ale sistemului de război. Factorii săi de control nu au ţinut pasul cu avansurile tehnologice pe care le-a făcut posibile. În ciuda succesului său indiscutabil până la această dată, el continuă să opereze în cea mai mare parte pe principii pasive. Atât cât cunoaştem, nu au fost efectuate nici măcar studii serioase, cuantificate, pentru a determina, de exemplu:

— nivelul optim de producţie de armament, în scopul controlului economic, în funcţie de orice relaţie dată dintre producţia civilă şi tiparele de consum;

— factorii corelativi dintre politicile de recrutare şi dizidenţa socială măsurabilă;

— nivelul minim al distrugere a populaţiei necesar menţinerii unei credibilităţi prin ameninţarea cu războiul în variate circumstanţe politice;

— frecvenţa ciclică optimă a războaielor „active” în circumstanţele variilor relaţii istorice.

Aceştia şi alţi factori ai funcţiilor războiului sunt pe deplin pasibili de analiză cu ajutorul sistemelor computerizate de astăzi, însă nu au fost trataţi astfel; tehnicile moderne analitice au fost până acum îndreptate către tipul de funcţii evidente ale războiului, precum aprovizionarea, desfăşurarea de personal, analiza armamentului, şi altele de acest tip. Nu dorim să discredităm acest gen de aplicaţii, ci doar să deplângem neutilizarea lor la mai mare capacitate în abordarea unor problematici care ţin de o sferă mai largă. Preocuparea noastră pentru eficacitate în acest context nu este de natură estetică, economică sau umanistă. Ea provine din axioma că nici un sistem nu poate supravieţui pe termen lung la nivele de intrări sau ieşiri care deviază complet sau substanţial de la o zonă optimă de funcţionare. Pe măsură ce datele lor sunt din ce în ce mai sofisticate, sistemul de război şi funcţiile sale sunt din ce în ce mai expuse la pericolul unor asemenea deviaţii.

Concluzia noastră finală este, aşadar, că va fi necesar ca guvernul nostru să se pregătească exhaustiv pentru

ambele

posibilităţi. Prima, şi cea mai puţin probabilă, este posibilitatea unei păci viabile generale; cea de-a doua este continuarea cu succes a sistemului de război. În viziunea noastră, pregătirea minuţioasă pentru posibilitatea păcii ar trebui extinsă, nu pentru că am fi adoptat postura din care să afirmăm că sfârşitul războiului ar fi dezirabil, dacă este în realitate măcar posibil, ci pentru că el s-ar putea abate asupra noastră într-o formă sau alta, indiferent dacă suntem sau nu pregătiţi. Planificarea raţionalizării şi cuantificării sistemului de război, pe de altă parte, pentru a se asigura eficacitatea principalelor sale funcţii de stabilizare, nu este doar mult mai promiţătoare în respect cu rezultatele anticipate, dar este esenţială; nu mai putem continua să luăm ca pe un dat faptul că războiul va continua să servească interesele noastre doar pentru că a făcut-o dintotdeauna. Obiectivul politicilor guvernamentale în raport cu războiul sau pacea trebuie să fie acela de menţinere a numărului maxim de opţiuni. Recomandările care urmează sunt direcţionate către acest obiectiv.

SECŢIUNEA 8 RECOMANDĂRI

Propunem crearea, sub comanda executivă a Preşedintelui, a unei Agenţii permanente de Cercetare a RĂZBOIULUI/PĂCII, investite şi mandatate să execute programele descrise mai jos la punctele (2) şi (3). Această agenţie a) va primi suficiente fonduri extra-bilanţiere pentru implementarea responsabilităţilor şi deciziilor sale la propria discreţie şi b) va deţine dreptul de preempţiune şi uz asupra tuturor instrumentelor ramurii executive ale guvernului în urmărirea obiectivelor sale. Va fi organizată în liniile generale ale Consiliului Naţional de Securitate, cu excepţia că nici un membru al conducerii sale, al ramurii executive sau al personalului nu va mai deţine nici o altă demnitate publică sau guvernamentală. Conducerea Agenţiei va fi selectată din cel mai vast spectru posibil de discipline ştiinţifice, studii umaniste, arte aplicate, tehnologii operaţionale şi alte activităţi profesionale altfel neclasificate. Agenţia va răspunde exclusiv în faţa Preşedintelui sau a altor demnitari guvernamentali temporar mandataţi de către acesta. Operaţiunile ei vor fi în totalitate determinate de propriile sale reguli de procedură. Autoritatea ei va include în mod explicit dreptul nelimitat de a ascunde informaţii legate de activitatea şi deciziile

sale faţă de oricine, cu excepţia Preşedintelui, oricând va considera că o asemenea ascundere este în interes public.

Primele două responsabilităţi principale ale Agenţiei de Cercetare a Războiului/Păcii vor fi de a investiga tot ce poate fi cunoscut, şi inclusiv tot ceea ce poate fi dedus în termeni de probabilitate statistică relevantă, cu privire la tranziţia eventuală către o stare generalizată de pace. Descoperirile acestui Raport pot fi luate în considerare ca factor constituant al acestei cercetări şi ca indicator al orientării sale; înregistrări detaliate ale investigaţiilor şi descoperirilor Grupului Special de Studiu pe care se bazează prezentul Raport vor fi furnizate Agenţiei, laolaltă cu orice alte clarificări suplimentare pe care Agenţia le va considera necesare. Acest aspect al muncii Agenţiei va fi desemnat, de aici înainte, cu termenul de „Cercetare a Păcii".

Cercetările Păcii efectuate de către Agenţie vor include în mod necesar, fără a se limita la ele, următoarele:

(a) Dezvoltarea creativă de posibile instituţii substitutive pentru principalele funcţii non-militare ale războiului.

(b) Atenta coroborare a unor asemenea instituţii cu criteriile rezumate în acest Raport, aşa cum vor fi acestea rafinate, revizuite şi extinse de către Agenţie.

(c) Testarea şi evaluarea acceptabilității, fezabilităţii şi credibilităţii instituţiilor substitutive în condiţiile ipotetice ale tranziţiei şi perioadei post-război; testarea şi evaluarea efectelor anticipatei atrofieri a anumitor funcţii non-substanţiale.

(d) Crearea şi testarea corelativităţii multiplelor instituţii substitutive cu scopul final de implementare a unui program exhaustiv de substitute pentru război în eventualitatea unei tranziţii planificate către pace, acolo unde şi dacă se descoperă a fi posibil şi, ca urmare, se consideră a fi dezirabil de către autorităţile politice adecvate.

(e) Pregătirea unor calendare exhaustive de programe de criză parţiale, necorelate, în scopul reducerii pericolelor unei tranziţii către pace neplanificate, produsă din cauze de forţă majoră.

Metodele de Cercetare ale Păcii vor include, dar fără a se limita la ele, următoarele:

(a) Aplicaţii interdisciplinare exhaustive de date istorice, ştiinţifice tehnologice şi culturale.

(b) Utilizarea maximală a sistemelor moderne de calcul matematic, analiza analogică şi alte, mult mai sofisticate, tehnici cantitative aflate în dezvoltare şi care sunt compatibile cu programarea computerizată.

(c) Procedurile euristice ale „jocurilor de pace” create pe parcursul îndeplinirii însărcinărilor sale de către Grupul Special de Studiu şi extinderi ulterioare ale acestei tehnici de bază de testare a funcţiilor instituţionale.

Cealaltă funcţie principală a Agenţiei de Cercetare a RĂZBOIULUI/PĂCII va fi „Cercetarea Războiului”.

Obiectivul fundamental al acestei cercetări va fi acela de a asigura continua viabilitate a sistemului de război în îndeplinirea funcţiilor sale esenţiale non-militare pentru atâta timp cât este considerat necesar sau dezirabil în scopul supravieţuirii societăţii. Pentru a atinge acest scop, grupurilor de Cercetare a Războiului din cadrul Agenţiei le vor fi desemnate următoarele activităţi:

(a) Cuantificarea aplicaţiilor existente ale funcţiilor non-militare ale războiului. Calculele specifice vor include, fără a se limita la:

— suma brută şi netă de cheltuieli militare non-productive începând de la finalul celui de-al doilea război mondial care se poate atribui necesităţii războiului ca stabilizator economic;

— suma şi proporţiile de cheltuieli militare şi distrugeri de vieţi omeneşti, proprietăţi şi resurse naturale în această perioadă care pot fi atribuite necesităţii războiului ca instrument de control politic;

— cifre similare, atât cât pot fi ele calculate în mod separat, care se pot atribui necesităţii războiului ca factor de menţinere a coeziunii sociale;

— niveluri de recrutare şi cheltuieli de încorporare şi alte forme de desfăşurare de forţe care se pot atribui necesităţii instituţiilor militare de a controla categoriile defavorizate social;

— relaţia statistică dintre numărul victimelor de război şi resursele mondiale de hrană;

— corelarea acţiunilor şi cheltuielilor militare cu activităţile culturale şi progresele ştiinţifice (incluzând în mod necesar şi dezvoltarea de standarde măsurabile în aceste domenii).

(b) Stabilirea unui criteriu aprioric modern pentru executarea funcţiilor non-militare ale războiului. Acestea vor include, fără a se limita la:

— calcularea nivelelor minime şi optime de cheltuieli militare necesare, în diverse circumstanţe ipotetice, pentru îndeplinirea acestor numeroase funcţii, separat sau colectiv;

— determinarea nivelelor minime şi optime de distrugere de VIEŢI OMENEŞTI, PROPRIETĂŢI şi RESURSE NATURALE pre-condiţionale pentru credibilitatea unei ameninţări externe esenţiale pentru funcţiile politică şi motivaţională;

— dezvoltarea unei formule flexibile cu privire la relaţia dintre recrutarea militară şi tacticile de antrenament şi exigenţele controlului social.

(c) Reconcilierea acestor criterii cu limitările preponderente de tip economic, politic, sociologic şi ecologic. Ţinta finală a acestei etape a Cercetării Războiului este aceea de a raţionaliza operaţiunile informale ulterioare ale sistemului de război. Ea ar trebui să asigure proceduri practice de lucru prin intermediul cărora autoritatea responsabilă guvernamentală ar putea să soluţioneze, printre altele, următoarele problematici ale funcţiilor războiului, în orice condiţii specifice:

— modul de determinare al cantităţii, naturii şi momentului optim ale cheltuielilor militare necesare pentru asigurarea unui nivel dezirabil de control economic;

— modul de organizare al sistemului de recrutare, desfăşurare de forţe şi al uzului implicit de personal pentru asigurarea unui nivel dezirabil de acceptare a valorilor sociale autorizate;

— modul de calcul pe termen scurt al naturii şi dimensiunii PIERDERILOR DE VIEŢI OMENEŞTI şi de alte resurse care TREBUIE SUFERITE şi/sau CAUZATE PE PARCURSUL oricărei escaladări conflictuale pentru a atinge nivelul dezirabil de autoritate politică internă şi loialitate socială; modul de proiectare, pe perioade extinse, a naturii şi calităţii războaielor active care trebuie planificate şi bugetate pentru atingerea unui nivel dezirabil de stabilitate contextuală în acelaşi scop; factorii de calcul trebuie să includă frecvenţa de producere, lungimea etapelor, INTENSITATEA DISTRUGERILOR FIZICE, aria de implicare geografică şi NIVELUL OPTIM DE DISTRUGERE DE

VIEŢI OMENEŞTI;

— modul de extrapolare precisă, începând de la momentul prezent, şi în scop ecologic, al efectului continuu al sistemului de război, pe parcursul unor asemenea cicluri extinse, asupra posibilităţii presiunilor populare şi ajustarea planificării numărului de victime în consecinţă.

Procedurile Cercetării Războiului vor include în mod necesar, fără a se limita la ele, următoarele:

(a) Colarea datelor economice, militare şi a altor date relevante în termeni comuni, pentru a permite translatarea reversibilă de acum înainte a categoriilor discrete de informare.

(b) Dezvoltarea şi implementarea de formule adecvate de analiză cost/efectivitate potrivite pentru a adapta asemnea noi construcţii la terminologia, programarea şi proiectarea computerizată.

(c) Extinderea sistemelor de metode ale „jocurilor de război” pentru a fi aplicabile, într-o manieră cvasi-opusă, funcţiilor non- militare ale războiului.

Având în vedere că Ambele Programe ale Agenţiei de Cercetare a RĂZBOIULUI/PĂCII vor avea un scop comun — acela de menţinere a libertăţii de alegere a guvernului în raport cu războiul sau pacea, până în momentul în care direcţia de supravieţuire socială va fi lipsită de echivoc — este esenţială propunerea ca Agenţia să fie constituită pe termen nelimitat. Studiul său asupra instituţiilor existente sau propuse va fi auto-eliminatoriu atunci când propriile sale funcţii vor fi depăşite de evoluţiile istorice pe care, cel puţin în parte, le va fi iniţiat.

Câteva menţiuni ale traducătorilor

Cu siguranţă este una dintre acele traduceri care ar fi meritat mai mult timp şi o expertiză sporită cu privire la problematicile dezbătute. Chiar şi aşa, considerăm utilă postarea acestei forme a traducerii, în speranţa că şi alţi gânditori liberi vor contribui la şlefuirea acestui text iniţial. Ceea ce trebuie spus în mod expres este faptul că avem de-a face cu cel mai important text al secolului XX şi unul dintre cele mai importante ale umanităţii în general. Nu are sens să luăm în discuţie autenticitatea Grupului Special de Studiu, atâta vreme cât logica Raportului este validă. Orice gânditor care caută să îşi clarifice termenii convenţiei în care trăieşte are nevoie de referinţa esenţială reprezentată de acest Raport. El reprezintă singura reuşită autentică de clarificare a paradigmei multimilenare şi

prima investigare autentică a posibilităţii instaurării (şi nu altfel) a unui sistem de pace. Monstruozitatea sa în termeni umani este depăşită doar de impecabilitatea sa raţională. Nu putem decât să admirăm uriaşa capacitate de sinteză a Raportului şi a acelora care l-au produs, în timp ce ne exprimăm dezacordul hotărât faţă de practicile propuse sau investigate. Avem de-a face, în opinia noastră, cu trasarea unor sarcini la nivelul anului 1963 şi despre care astăzi, 45 de ani mai târziu, observăm că au fost puse cu
„succes" în aplicare (politică, tactici militare explicite, eugenie, poluare, etc.) Ceea ce am putea cere, eventual, ar fi să nu ucideţi mesagerii: anume, aceşti extraordinari anonimi erudiţi care au efectuat una dintre cele mai dificile, dacă nu cea mai dificilă postulare din întreaga istorie a umanităţii, în termenii auto- determinării noastre ca specie.

De la acest raport înainte, se aşteptau soluţii. Însă, din cauza intereselor obscure şi unor vicisitudini istorice, esenţa Raportului, chiar şi în ciuda publicării sale, nu a fost niciodată supusă dezbaterii largi dorite de JOHN DOE. 45 de ani mai târziu, această esenţă este, chiar prin autentice rezultante, mai validă decât oricând. Nu credem că a fost în interesul membrilor Grupului de a formula în mod exacerbat problematica umanităţii, ea fiind în mod natural strivitor de mare pentru mintea ne- exersată, şi nu numai. Ca traducători ai materialului de faţă şi investigatori independenţi ai unor micro-echivalente specifice, nu putem spera decât că valoarea sa va fi apreciată de cât mai multe dintre minţile deschise şi cele care poate urmează a fi deschise de această lectură. Totodată, susţinem cel puţin concluzia prezumptivilor autori ai raportului de faţă că orice o tentativă de analiză sau implementare a păcii care ignoră Raportul se auto- elimină de la luarea în considerare, pe baza ignorării axiomelor şi premiselor fundamentale relevate prin acest studiu. În ceea ce priveşte validitatea descoperirilor acestui Raport în cazul politicilor locale, româneşti, credem că este o investigaţie care merită efectuată, dar noi ne vom abţine de la a formula, deocamdată, acele indicii de similitudine observate până acum, ele rămânând a fi, eventual, strânse într-o analiză proprie ulterioară. Însă, credem că cititorului atent şi informat îi va fi lesne să facă asocierile corecte şi să judece cu uşurinţă unde şi dacă acestea există. Mai mult decât atât, într-o epocă în care fenomenul globalizării, (nu în termeni morali, ci practici) predicat acum 45 de ani în Raport se află în plină dezvoltare,

credem că o dezbatere locală a acestui Raport, în oricare medii s-ar produce,

este la fel de importantă pentru spaţiul local cât şi pentru dezbaterea globală a direcţiei viitoare a umanităţii.

G.A.S. / ianuarie 2009

TRADUCEREA INIŢIALĂ APARŢINE G.A.S.

ACEASTA ESTE O TRADUCERE ÎMBUNĂTĂŢITĂ.

G.A.S. ÎNCURAJEAZĂ ÎMBUNĂTĂŢIREA TRADUCERILOR ULTERIOARE, SUB AUSPICIILE OBLIGATIVITĂŢII MENŢIONĂRII CONTRIBUŢIEI G.A.S. PRIN TRADUCEREA INIŢIALĂ.

G.A.S. ÎNCURAJEAZĂ LIBERA DISTRIBUŢIE A ACESTUI MATERIAL.

G.A.S. ESTE O ENTITATE LIBERĂ, FĂRĂ PERSONALITATE JURIDICĂ ŞI TOTAL INDEPENDENTĂ.

G.A.S. NU ESTE AFILIATĂ NICI UNUI CURENT POLITIC ŞI NICI UNEI MIŞCĂRI CU CARACTER SOCIAL.

G.A.S. ÎNCURAJEAZĂ GÂNDIREA LIBERĂ, SINGURA MODALITATE PRIN CARE GÂNDIREA POATE FI ELIBERATĂ.

CUPRINS